

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Prolegomenon III. De sublimitate, germanisque fontibus Moralis
Christianæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

pastores, cur gregem vobis commissum errare permisistis? si sal terra, quomodo evanuitis? si lux eratis, cur sedentibus in tenebris & umbrâ mortis non illuxistis? si Apostoli, cur apostolica virtute non usi, cuncta egistis ad hominum oculos? si os Domini, cur vobis huic muneri impares esse sentiebatis, cur tam ambitiosi? si pares, cur tam desides, tam negligentes? nihil vos prophetarum voces, nihil Evangelii leges, nihil Apostolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil labentis Ecclesie status, nihil hic formidolosus iudicii dies, nihil premia, nihil supplicia, aternique cruciatu moverunt.

196 *Has terribiles irai Iudicis voces nobiscum Patres, animo, menteque reputemus, ut iis... excitati... non remissè, non leviter, non timide, non negligenter, non dissimulante, sed sincere, & constanti sanctaque sollicitudine Deum solum spectantes, quod in nostro officio, nostrosque munere positum est, agamus & perficiamus. Hæc quidem, ut dixi, fortitudo paucorum est; sed cum paucis fortiter agendum, ut de*

paucorum illorum numero simus; de quibus scriptum est: *Multi vocati, pauci vero electi.*

Hinc 3°. meminisse debet animarum Director, se (ut Chrysostomus ait homil. 19. in Matth.) tanquam sal terra à Christo datum, cujus ea virtus est, ut laxa quaque ac mollia urendo, ac constringendo, diffuere non permittat. Forti igitur atque acri animo opus esse, qui probis atque maledictis lacerari non refugiat: cum multo magis timendum sit, ne si adulari, ac dissimulare velit, ut hominibus placeat, ipse corrumpatur, salis instar infatuati, quod ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur.

4°. Tandem meminisse debet, se ex munere suo speculatorem esse, pro salute animarum suæ directioni commissarum. At verò si speculator viderit gladium venientem, & non insuenerit buccinâ, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & iulerit de eis animam: ille quidem in imphitate sua captus est; sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Ezech. 33.

PROLEGOMENON TERTIUM.

De sublimitate germanisque fontibus Moralis Christianæ.

CAPUT PRIMUM.

Origo, finis, subjectum Moralis Christianæ, indeque qualitas ac sublimitas ipsius, uti & prerogative Christiani hominis describuntur.

1 **P**ermagni momenti est scire, jugiterque præ oculis habere qualitatem, sublimitatemque Moralis Christianæ, seu institutionis hominis Christiani, ut quisquis est Director ipsius, meminerit dignius, ac sublimius ipsum instruere, quam varii Recentiores ipsum instruxerint; nec ipsum dirigere secundum maximas Philosophiæ terrestris & animalis, naturæ corruptæ inclinationibus accommodatas; sed secundum Evangelicæ Philosophiæ cælestis regulas, naturæ corruptionem sanantes, dominatumque spiritus in carnem vendicantes. Moralis quippe Christiana, reverà cælestis est Philosophia, utpote cujus origo cælestis est; cælestis finis; subjectum, homo quidem terrestris, sed conformandus ad imaginem hominis cælestis. Ex quo triplici capite, sublimitas ipsius elucescit.

2 Ad dignitatem igitur hominis Christiani institutionem, tria præ oculis semper habenda sunt, origo, finis, subjectumque istius institutionis. Et cælestem quidem esse istius institutionis, seu Moralis Christianæ originem, perspicuum est, ex eo quod Author ipsius sit homo de cælo cælestis, CHRISTUS JESUS, qui nisi ad eam tradendam de cælo descendens, factus esset, non solum Redemptor hominum, sed & Legislator morum, nunquam homo de

Tom. I.

terra terrenus, evasisset homo Christianus.

Talis ergo tradenda est Christiani hominis institutio, quæ conformis sit illi, quam Christus tradidit; non quæ inclinationibus hominis terreni & animalis accommodata sit: cum Christus Moralem non tradiderit animalis & terreni hominis inclinationibus obsequentem, sed bellum adversus illas indicentem. Propterea namque dixit: *Non veni pacem mittere, sed gladium.*

Cælestem quoque esse finem Moralis Christianæ, discimus ex Angelico Doctore 1. p. q. 1. a. 5. ubi dicit, quod finis hujus doctrinæ (Theologiæ) in quantum est practica, beatitudo est aeterna. Cum igitur oporteat media esse proportionata fini, cælestes oportet esse mores hominis Christiani; utpote quibus, tamquam mediis, ad cælestem debet beatitudinem pervenire: ad eam quippe *non pedibus* (inquit Augustinus l. 1. doctrin. christ. c. 10.) *sed bono studio, bonisque moribus pervenitur.*

Subjectum denique Moralis Christianæ, esse hominem de terra terrenum, sed Christo conformandum, atque adeo supra terrenum hominem, & supra ipsos cælos elevandum, lucidissime concluditur ex qualitatibus hominis Christiani (per eam instituendi:) ex quibus pariter apparebit, sic ipsum instituendum, ut qua

I

fursum sunt, sapere & quaerere debeat, non qua super terram. Coloss. 3. Omnium enim Christianorum cordi infixus esse debet Canon Concilii Constantinopolitani quinifexti: Qui Christum per baptismum induerunt, ejus in carne vite agenda rationem imitari professi sunt.

6° Proinde quisquis Christianum hominem suscipit instruendum, attendat ad Christiani hominis qualitates: cum talis esse debeat institutio, qualis est instituendus homo; talisque esse debeat Christianus in operando, qualis est in essendo: cum esse sit propter operari. Hinc quisquis Christianum hominem instruit, necesse est ut ipsum instruat, velut hominem conformandum ad imaginem Hominis caelestis JESU CHRISTI Domini nostri, juxta illud 1. Cor. 15. *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis: cum necesse sit ipsum instruere velut possessionem peculiumque Domini, emptum pretioso sanguine Christi, ut discipulum, ovem, palmitem, membrum, sponsamque Christi, velutque domesticum, filium, templum, hostiam Dei, & ut lucem mundi. Tales enim Christianos esse ratio vult, inquit Basilii Magnus reg. 80. c. 1. ubi sic: Cujusmodi esse Christianos ratio vult: tanquam discipulos Christi... tanquam oves Christi... tanquam sponsam Christi... tanquam templum Dei, tanquam filios Dei, tanquam lucem in mundo.*

7° 1°. Itaque Christianus instituendus est, ut specialis possessio, peculiumque Domini, emptum pretioso sanguine Christi. Propter quod 1. Pet. 2. *populus Christianus vocatur populus acquisitionis. Et Paulus 1. Cor. 6. Empti estis (inquit) pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro.*

8° 2°. Ut civis Sanctorum, domesticusque Dei, superadificatus super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu. Ephes. 2. *Unusquisque autem videat, quomodo superadificet. 1. Cor. 3. Et ipsi tanquam lapides vivi superadificamini. 1. Pet. 2. Jesus Christus fundavit vos super petram, ut lapides electos, aptos ad divinum aedificium Patris, sublatis in altum per Christum... perpendiculari usque Spiritu sancto, fide verò subductos, & charitate elevatos à terra in caelum. S. Ignatius Martyr Epist. ad Ephes.*

9° 3°. Ut discipulus Christi, qui (ut D. Basiliius prosequitur loco citato) ad ea tantummodo se conformet, qua videat in ipso, vel qua audiat ab ipso, conformiter ad id quod Christus ait Joan. 13. *Tollite jugum meum super vos, & discite à me, &c. Exemplum dedit vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.*

10° 4°. Ut ovis Christi, quae solam audiat vocem Pastoris sui, & ipsum sequatur, non alienum. D. Basiliius ibidem. *Conformiter ad illud Joan. 10. Oves meae vocem meam audiunt. Et alienum non sequuntur, sed fugiunt ab eo.*

11° 5°. Ut palme Christi, in ipso radicatus, & ipsi fructum ferens, & omnia qua illo digna sunt, & ipsius voluntati consentaneè faciens.

Ego sum vitis, vos palmites. Joan. 15.

6°. Ut membrum Christi, in omni executione mandatorum Domini, aut donorum Spiritus sancti absolute perfectum ad dignitatem capitis ipsius, qui est Christus. Cui injuriosi sunt Christiani (inquit Augustinus in Psal. 85.) si non sint sancti, quia sancta esse debent tam sancti capitis membra. Ephes. 4. *Corpora vestra membra sunt Christi. Crescamus ergo in illo per omnia, qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in charitate.*

7°. Ut sponsa Christi, servans castitatem, in eo quod in solis sponsi sui voluntatibus ambulet. Ozeas 2. *Sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te in justitia. Animam quippe Christianam sibi Christus desponsavit in baptismo, in quo ipsa fidelitatem Christo promisit, abrenuntians diabolo & mundo, atque omnibus pompis ejus. Unde nemini dubium esse potest, Christianam animam, hoc titulo teneri ad eam vitae innocentiam & sanctimoniam, qualis exigitur in sponsa talis sponsi.*

8°. Ut templum Dei, sanctum & mundum, & eis repletum solium, qua ad Dei cultum pervineant. 2. Cor. 6. *Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dixit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio illorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tingeritis, & ego recipiam vos, & ero vobis in Patrem, & vos eritis mihi in filios.*

9°. Ut victima, seu hostia Dei immaculata, juxta illud Rom. 12. *Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, atque, omnibus suis membris & partibus absolutam (prosequitur semper Basiliius) vera in Deum pietatis integritatem conservantem.*

10°. Ut Filius Dei; upote quem Deus orate docuit, Pater noster, qui es in caelis. In hac verò qualitate, oportet Christianum Deo conformem esse in sanctitate: dignum est enim filios Patri conformari (ait D. Thomas in 1. Pet. 1.) & membra capiti. Glossa. *Tales vos volo, qualis ego sum. Alias certò Christianus de numero non erit praedestinatorum, de quibus Rom. 8. Quos praestitit, & praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

11°. Ut lux mundi, juxta illud Matth. 5. *Vos estis lux mundi. Quid hoc titulo Deus ab ipso exigat? sequitur ibidem: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est. Propter quod Apostolus, Philipp. 2. (juxta versionem Cypriani, Ambrosii, Syri & Vatabli, apud Cornel. à Lapide in locum illum) Lacete (inquit) sicut luminaria in mundo. Quibus verbis Christianos omnes*

alloquens, *commonet Apostolus, ut memores sua professionis, inter dissidentes (id est infideles) tam clari appareant vitæ, conversatione, moribus, quemadmodum sol & luna inter stellis splendore sublimes sunt, inquit Ambrosius ibidem. Et Anselmus vult, ut Christiani sint quasi stelle, quæ in calo fixæ, non curant terrena, sed tota intendunt, ut suos cursus & motus peragant, lucemque spargant mundo.*

- 18 Itæ sunt eximia Christiani hominis prærogativa, ex quibus efficaciter concludit D. Basiliius reg. brev. disp. interrogat. 2. in fine, quemcumque Christianum ad caelestem vitam sanctitatemque teneri, ex caractere, professioneque Christianismi, juxta illud Matth. 5. *Estote perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est.* 2. Cor. 7. *Has ergo habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.* 1. Thessal. 4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* 1. Pet. 1. *Secundum eum qui vocavit vos sanctum, & ipsi in omni conversatione sancti sitis, quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.* Ad hoc quippe Christus venit in mundum, ad hoc instituit Christianismum, ut sine timore de manu inimicorum (dæmonis, mundi, & carnis) liberati serviamus illi, in sanctitate & justitia coram ipso, omnibus diebus vita nostra. Neque profecto tam nobiles sublimesque prærogativæ vitæ permittunt ignobilem, terrestrem, animaleam; sed postulant vitam nobilem, sublimem, sanctam: cum oporteat vitam esse proportionatam statui & conditioni cujusque. Ideoque Apostolus in omni penè epistola sua Christianos indiscriminatim sanctos vocat, Ephes. 1. *Omnibus sanctis qui sunt Ephes.* 2. Cor. 1. *Cum omnibus sanctis qui sunt in universa Achaia.* Hebr. 13. *Salutate omnes sanctos, &c.* Cur ita? quia videlicet Christianismus est professio sanctitatis, sive quia Christiani omnes sancti sunt vocatione, baptismo, debito & obligatione: quia in baptismo sanctificati sunt, vocati sunt ad sanctæ vivendum, debentque in omni vita esse sancti, inquit Cornelius à Lapide in cap. 1. ad Ephes.

CAPUT II.

Regula Moralis Christianæ, sive Institutionis hominis Christiani.

- 19 EX dictis capite præcedenti liquidò conspiciatur, veram Moralem Christianam, seu Christiani hominis institutionem, non posse non esse caelestem, spiritualemque: cum Christianismus (ex dictis ibidem) professio sit vitæ caelestis & spiritualis, seu sanctæ. Necessè ergo est, ut tradat præcepta necessaria, ad hoc ut de manu dictorum inimicorum liberati (liberati utique à concupiscentia carnis, à concupiscentia oculorum, & superbia vitæ) serviamus Domino in sanctitate & justitia. Necessè proinde est ut tradat præcepta Evangelicis

Tim. I.

contenta regulis, quas Christus Apostolique prædicarunt. Ad istas ergo regulas necesse est ut recurrat Institutor hominis Christiani, ad easque, velut ad primariam formam suam & originem, sicut & ad expositiones earundem nobis traditas à sanctis Patribus, factisque Canonibus, Moralem suam conformet, ut verè Christiana dici queat.

Evangelicæ porò regulæ, illæ sunt, quas Christus per se verbo & exemplo præscripsit in Evangeliiis, & per Apostolos suos in Canonicis ipsorum Epistolis; uti etiam illæ, quas per traditionem à Christo & Apostolis accepimus: quarum plures in factis Canonibus, scriptisque sanctorum Patrum continentur. Nominatim Matth. 5. de paupertate spiritus, mansuetudine, aliisque virtutibus contentis in 8. beatitudinibus. De non irascendo fratri; de non concupiscenda muliere; de abjiciendo membro scandalisante; de uxore extra casum adulterii non dimittenda; de non jurando; de non reddendo malum pro malo; de inimicis diligendis; de benefaciendo iisdem.

Cap. 6. de non facienda justitia, ut videamur ab hominibus; de condonandis offensis; de non thesaurisando in terra; de oculo mundando; de non serviendo duobus dominis; de vitanda sollicitudine victus, vestitus, & crastini. Cap. 7. de non judicando; de sancto non dando canibus; de faciendo aliis quod nobis fieri volumus; de intrando per angustam portam. Cap. 10. de non præponendo quidquam amori Christi; deque confitendo ipsum coram hominibus.

Cap. 11. de regno Cælorum vim patiente.

Cap. 12. de vitando verbo otioso.

Cap. 16. de abnegando seipsum; de tollenda cruce post Christum; de perdenda anima sua propter ipsum.

Cap. 18. de cavendo scandalo pusillorum; de fraterna correctione.

Cap. 22. de Deo ex toto corde diligendo, & proximo, sicut nobis ipsis.

Lucæ 6. de mutuando sine usura, deque facienda eleëmofyna.

Cap. 10. de non gaudendo propter acceptam in dæmones potestatem.

Cap. 11. de quærendo primùm regno Dei; de lumbis præcingendis.

Cap. 14. de non eligendo primo loco; de renuntiando omnibus quæ possidemus; de odiendo patre, matre, & anima sua, &c.

Selectiores Evangelicarum regularum sententiæ, partim ex Evangeliiis, partim ex Canonicis Apostolorum Epistolis, sunt sequentes. *Estote perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est.* Matth. 5.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Ibidem.

Quærite primùm regnum Dei & justitiam ejus, & cetera adjiciemur vobis. Matth. 6.

Intrate per angustam portam: quia lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam ar-

gusta porta, & arcta via est, quae ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Matth. 7.

Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. 11.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Matth. 22.

Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Luc. 9.

Qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus. Ibidem.

Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, &c. adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Ibidem.

Oportet semper orare, & non deficere. Luc. 18.

Vigilate omni tempore orantes, ne digni habeamini fugere omnia ista, & stare ante filium hominis. Luc. 21.

Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo, per baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitae ambulemus. Rom. 6.

Qui vivunt hoc mundo, tanquam non vivunt. 1. Cor. 7.

Qui vivunt, non sibi vivunt, sed illi qui pro ipsis mortuus est. 2. Cor. 5.

Quae sursum sunt querite, quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Coloss. 3.

Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt, cum vitiis & concupiscentiis. Galat. 5.

Hac est voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione, non in passione desiderii, sicut & gentes quae ignorant Deum. Thessalon. 4.

In omni conversatione sancti sitis. 1. Pet. 1.

Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. 1. Joan. 2.

Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Ibidem.

CAPUT III.

Reflexio ad superiores regulas.

22 **A**llatas capite precedenti regulas serio meditetur, quicumque vult vivere christiane. Perpendat etiam quid Deo pollicitus fuerit in baptismo, quando factus est civis Sanctorum, discipulus, ovis, palme, membrum, & sponsa Christi, quando factus est peculium, templum, & filius Dei. Perpendat (inquam) qualem ab ipso vitam tam sublimes postulent qualitates. Perpendat quid ratio postulet, non ratio antecedens, sed consequens documenta sacra, duobus capitibus precedentibus exhibita. Hinc utique perspicuum erit, quam pauci sint re, quam multi solo nomine Christiani. Perspicuum, quam paucorum animis impressa sit vera notio professionis Christianismi. Perspicuum, quam immanè distet ab Evangelicis regulis, & à ratione verè chri-

stiana, Neotericorum quorundam Ethica, seu Moralis Theologia, si dici debeat Theologia. Perspicuum denique, quam praeposterè eandem ipsi fundaverint in ratione purè humana; cum fundari nequeat, nisi in ratione christiana, de qua D. Basiliius Moral. regula 8. c. 1. Cujusmodi esse Christianos ratio vult? tanquam discipulos Christi, qui ad ea se tantummodo conforment, quae videant in ipso, vel quae audiant ab ipso. Tanquam oves Christi, quae solam audiant vocem Pastoris sui, &c. prout ex ipso deductum est à n. 9. ad 18.

Unde cap. 22. subjungit: *Quid proprium* 23

Christiani? fides quae per charitatem operatur...

Quid proprium Christiani? ut per baptismum

denudò ex aqua & spiritu generetur. Quid proprium

ejus qui natus est ex aqua? ut quemadmodum Chri-

stus peccato semel mortuus est, ita ipse etiam mor-

tuus sit, & ad omne peccatum immobilis, sicut

scriptum est: Quicumque in Christo Jesu bapti-

zati sumus, in mortem ipsius baptizati sumus. Con-

sepulti enim sumus cum illo per baptismum in mor-

tem, hoc scientes, quod vetus homo noster simul cru-

cifixus est, ut destrueretur corpus peccati, ut ultra non

serviamus peccato. Quid proprium ejus qui na-

tus est ex spiritu? ut pro data sibi mensura, il-

lud fiat, quod est id ex quo genitus est, sicut

scriptum est: Quod ex carne natum est, caro est;

& quod natum est ex spiritu, spiritus est. Quid

proprium ejus qui denudò natus est? exuere vete-

rem hominem, unà cum vitiis ejus, & cupi-

ditatibus, & induere novum, qui renovatur in

agnitionem, secundum imaginem ejus qui crea-

vit illum, sicut scriptum est: Quicumque in Chri-

stus baptizati estis, Christum induistis. Quid

proprium Christiani? mundari ab omni inquinamento

carnis & spiritus, & perspicere sanctitatem

in timore Dei, & charitate Christi, & nullam

habere neque maculam neque rugam... sed esse

sanctum & immaculatum, & edere corpus Chri-

sti, & bibere sanguinem. Quid est proprium il-

lorum qui manducant panem & bibunt poculum

Dei? servare perpetuam memoriam illius, qui

pro nobis mortuus est & resurrexit. Quid est

proprium eorum qui talem servant memoriam?

ut jam non sibi vivunt, sed ei qui pro ipsis mor-

tuus est & resurrexit. Quid proprium Christiani?

ut in omni re justitia ipsius sit major justitia

Scribarum & Pharisaeorum, pro mensura doctrine

Dominicae, quae est secundum Evangelium.

Quid proprium Christianorum? ejusmodi dilectio

inter ipsos, cujusmodi ea fuit quae dilexit nos

Christus. Quid proprium Christiani? providere

Dominum in conspectu suo semper. Quid proprium

Christiani? quotidie & singulis horis vigilare,

& assidue paratum esse ad eam perfectionem, per

quam placeat Deo, illud scientem, venturum

esse Dominum horà illà, quae non sperat.

En specimen Moralis Christianae. Hoc vita 24

genus, quod christiana ratio ab homine exigit

Christiano. Altissima ista Philosophia, quae

docetur in schola Christi, non mundi. Sed

proh dolor! quam procul inde distat vita in-

numerabilium Christianorum, qui sic vivunt,

quasi sibi solis vel mundo nati essent, ad fruendum utique honoribus, divitiis ac deliciis secularibus. Quasi solum animales essent, non spirituales. Quasi solum ex carne geniti, non ex spiritu regenerati. Quasi solum essent filii Adam, non filii Dei. Quasi veterem hominem non exuissent, nec sepeliissent in aquis baptismatis. Quasi Christus non emisset ipsos pretio magno, nec acquisivisset sibi per mortem suam, ut qui vivunt, non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Quomodo enim Christo, five Deo, non sibi vivunt, qui de Deo vix cogitant? vix affectus suos, & actus ad Deum dirigunt? quorum & vita tota vix aliud est, nisi temporalis sollicitudo, vix aliud nisi concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum & superbia vitæ; vix aliud nisi carnalis cupiditas, & rara, si ulla, Dei charitas? Non illi profectò, sed si soli Christo, non sibi vivunt, qui laudem & gloriam ipsius in omnibus quaerunt, nullamque dilectionem in alio expendunt, quod non ipse, aut propter ipsum sit; ita ut dicere queant: *Vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus.* Solum proinde illi, quorum vita tota, continuus est cultus, continua laus Dei; adeoque continuum actu vel virtute divini amoris exercitium. Siquidem non colitur ille, nisi amando, inquit Augustinus episcopus 120. ad Honoratum; *Et quid est cultus ejus, nisi amor ejus?* 12. Trinit. 14.

CAPUT IV.

Ad superiores regulas Christiani omnes tenentur.

25 **A**T replicantem audio: doctrinam quidem & regulas Evangelicas, tribus prioribus capitibus allatas, optimas esse; continere tamen consilium, non præceptum, saltem adstrictivum omnium Christianorum.

At replicæ isti egregiè occurrit Eminent. Cardinalis Bona in aureo opusculo, quod inscripsit principia & documenta vitæ christianæ p. 1. §. 6. ubi sic: „ Quia plurimi sunt, qui tradita à Christo christianæ perfectionis documenta, nec discere nec servare volentes, ne illa temerè abjecisse videantur, ad illos dumtaxat spectare asserunt qui, claustris inclusi, à sæculi curis alieni sunt; ostendam evidentè „ (nota bene) „ quàm sit inanis & falsa eorum persuasio, ut, hoc errore sublato, veritas patefacta clarescat.

26 „ Verùm quidem est duplici statu Christianorum vitam distingui, mundano & religioso. „ Uterque tamen, diverso licet tramite, ad eundem terminum tendit, & quod attinet ad praxim virtutum, ad mundi contemptum, ad paupertatem spiritus, ad amorem crucis, par utriusque conditio est; hoc solo intercedente discrimine, quòd Religiosi solemnium votorum, regularumque vinculis devincti, strictiori jure, quàm mundani, ad perfectionem tenentur. In reliquis una & eadem vitæ ratio ab utriusque requiritur. Unum & idem Evangelium

omnibus prædicatum est. Cùmque Deus nihil præcipiat nisi charitatem, nihil prohibeat nisi cupiditatem, nulla in his differentia, nulla exceptio personarum reperitur.

Præcepit Salvator noster, nequis verbum otiosum loquatur, rationem de illo redditurus in die judicii, nequis irascatur, nequis concupiscat. nec ullam videmus positam esse distinctionem inter Monachos & Conjugatos. Simili modo, cùm dixit, beatos esse qui lugent, infelices qui ridet: cùm docuit oportere nos semper orare; omnibus renuntiare; vitam odisse; nos ipsos abnegare; injurias patienter ferre; intrare per angustam portam: nullum cerè hominum genus excludit.

Paulus item Apostolus, cùm omnibus Christianis, etiam conjugatis, filiosque nutriendos scriberet, nonne ab illis omnem exigentiam Monasticæ disciplinam? *Habentes (inquit) alimenta, & quibus regamur, his contenti sumus,* 1. Thimot. 6. Quid amplius ab Anachoretis requireret? Petrus quoque & Jacobus Apostoli, nonne ad omnes Christi fideles scribebant? cùm eos hortabantur, ut essent *sancti, integri, perfecti, in nullo deficientes,* 1. Pet. 1. Jacobi 1. Christus denique, cùm dixit: *Estote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est,* Matth. 5. sermonem habuit ad omnes in se credentes, quibus altissimum sanctitatis scopum præfixit, ut omnes qui per adoptionem filii Dei nominamur & sumus, Patris perfectionem æmulemur.

Magna utique cunctis Christianis sanctitatis necessitas indicta est, ne à paterna hereditate tamquam degeneres excludamur. Hactenus sapientissimus pientissimusque Cardinalis. Qui etiam p. 2. §. 3. loquens specialiter de cruce, sui que abnegatione, Christianis omnibus necessariâ, sic pergit: „ Tota vita Christiani crux esse debet & abnegatio, nec quisquam potest redemptionis fructu potiri, nisi per crucem. Hinc necessitas indispensabilis orta est abnegandi semetipsum; quod qui præstare recusat, Christi discipulus esse non potest. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, &c.* Non dicit abnegandam dumtaxat superbiam, crapulam, divitias, possessiones, sed jubet etiam ut abnegemus nosmetipsos, proprios scilicet affectus, & quidquid suggerit & operatur in nobis spiritus Adæ. Hæc omnia profus à nobis revellere debemus, & carnem nostram crucifigere, cum vitiis & concupiscentiis suis, vitamque Christi crucifixi in nobis exprimere. Durus est hic sermo carni & sanguini: sed in hoc Christi fides, in hoc salus nostra consistit.

CAPUT V.

Eandem obligationem asserit, probatque D. Basilus.

NON ex semetipso doctrinam illam obligationemque tradidit Cardinalis ille sapientissimus, sed eam ex SS. Patribus, Basilio

Chrysofomo, &c. ferè ad verbum depromptit. Magnus quippe Basilius in ferm. de abdicat. rer. sic habet: *Benignissimus Deus, ut salutis nostra provideret, hominum res duplici vita genere distinxit, conjugio videlicet, virginitateque; ut qui virginitatis ferendo certamini pares esse non possent, hi sibi uxores adungerent. Eà tamen conditione, ut scirent, eà ductà, nihilominus temperantia sibi & castitatis, consimilisque modi, in conjugio ac liberorum educatione, ejus quem sancti viri, dum hic viverent, tenuerunt, reddendam sibi rationem. Quales in Veteri Testamento Abraham fuit, &c. Siquidem futurum est omnino ut fructus debite Deo ac proximo charitatis ab unoquoque repetantur; similiterque, ut si quis, cum hoc, tum reliqua precepta violaverit, pœnas luat, sicut in Evangelio Dominus docet, cum dicit: Qui non odit patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et in alio loco: Qui non odit patrem suum & matrem suam, & uxorem & filios, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus.*

31 Quoddam autem Evangelica ista precepta ad solos non spectent Religiosos, sic probare pergit: *An non tibi videtur (quaso) matrimonio etiam conjunctis lata fuisse Evangelia? animadvertis itaque aperte jam tibi explanatum, fore, ut à nobis cunctis quicumque in hac vita sumus, ratio reposcatur; utrum Evangelio paruerimus, necne; non à Monachis modo, ab his etiam qui uxores habuerimus. Etenim qui conjugio sese implicuerit, huic satis fuerit, si incontinentia ipsi culpa remittatur, & femina libido, & una cum ea congressio condoneatur. Reliqua verò mandata cum aequè descripta omnibus sint, non est extra periculum, quicumque adversus ea fecerit. Siquidem Christus ipse, cum Patris sui precepta promulgaret, apud eos loquebatur, qui in mundo communem vitam modum sequebantur. Quod si conigit aliquando ut seorsim interrogatus ipse discipulis suis aliquid responderit, aperte ipsis testificatus est: quod vobis dico, omnibus dico. Non est igitur quamobrem tu, qui ad uxorem animum applicare maluisti, perinde quasi de ea re tibi mundum amplecti licium sit, desisti te deo, quando eò majore tibi labore contendendum est, attentioreque animi utendum vigilantia, ut salutem invenias; velut qui sedem tibi in medijs laqueis, mediisque rebellium potestatum ditione delegeris, ubi peccatorum assidua ante oculos posita irritamenta habeas, ad qua concupiscenda omnes sensuum libidines tuorum assidue, loco velut emotæ impellantur.*

32 Quocirca intelligere debes, nequaquam effugere te posse, quin cum diabolo tibi sit delictandum, ex eoque nullo modo victoriam te, sine multis laboribus, pro Evangelicorum preceptorum observatione susceperis, reportaturum. Qui enim (quaso) pugnam cum adversario poteris subterfugere, cum omnino sit jam cum eo intra caveam pugna destinata conclusus? qua sine dubio universa est tellus, qua sub amplissimo celi hujusce ambitu continetur; quam quidem ex historia Job accepimus assidua illum obambulatione

ne perustrare, circuireque, quasi rabiosum canem, quarentem quem devoret.

33 Quod si cum adversario inire pugnam non vis, in alium ex hoc ipso mundum commigres oportet, in quo ipse non sit. Tum licebit tibi tuum more cum illo non decertare, & citra periculum ferias indicere Evangelicis dogmatibus. Quod si hoc impetrari non potest, artem eam ascias conveni, per quam scienter cum eo scias delictari. Hanc autem haud dubie traditura tibi divina Scriptura est; ne ex imperitia ab eo superatus, sempiterno igni in perpetuum cruciandus dedare. Atque hac quidem, licet strictim, eorum tamen causâ memorata à nobis sint, qui propterea quod matrimonii se vinculis obstringere, licere sibi arbitrantur, Christi preceptorum observationem impune negligere. Nihil profecto clarius, nihil urgentius dici potest: in fermone namque illo ex professo loquitur de preceptis, qua continentur in regulis Evangelicis c. 2. enarratis.

CAPUT VI.

Efficax atque elegans D. Chrysofomi pro eadem obligatione discursus lib. 3. advers. vituperat. vitam Monasticam c. 2. Nervosa etiam sententia Concilii Aquisgranensis, sicut & D. Thoma de Villa-nova pro eadem.

34 Obligationem regularum c. 2. enarratarum, tam in Sæcularibus, quam in Religiosis, autem hisce verbis Chrysofomus l. 3. adversus vituperat. vit. Monast. c. 2. comprobatur: *Fallis te ipsum profusus ac decipis, si putas aliud à secularibus viris, aliud à Monachis requiri. Hac enim ferè sola est in uroque vita genere differentia, quod illi quidem se matrimonii vinculis constringunt; hi vero his liberi perdurant. In reliquis verò communis atque eadem ab utriusque vite totius ratio requiritur, eisdem proculpis pœna una omnibus debetur: nam qui fratri suo irascitur sine causa, sive ille secularis, sive Monachus fuerit; Deum similiter offendet. Atque is qui mulierem respicit, & concupiscit eam, quolibet in vita statu fuerit, eadem adulterii plectetur pœna. Rursus qui jurat, sive hoc, sive illud fuerit, pari omnino pœna subiacet. Neque enim Christus, cum de his monita ederet, legesque statueret, ita distinxit, ut diceret: Siquidem is qui jurat Monachus sit, à malo jusjurandum est; sin vero Monachus non fuerit, non jam à malo est; sed absolute omnino dixit: Ego autem dico vobis, ne juratis penitus.*

35 Argumentum istud ceteris deinde Evangelicis regulis supradictis applicans, sic pergit: *Rursumque cum diceret: Væ ridentibus, non addidit Monachis, sed absolutissimam sententiam de omnibus tulit. Atque idem in ceteris mandatis suis maximis & admirandis fecit. Cum enim dixit: Beati pauperes spiritu; beati qui lugent; beati mites; beati qui esuriunt & sitiunt justitiam; beati misericordes; beati pacifici; beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

justitiam; ... nec Monachi nec Secularis nomen adfecit. Ceterum ista distinctio ex hominum estimatione introducta est. Sacra verò Littera nihil horum penitus noverunt; sed omnes Monachorum vitæ & Instituto vivere volunt, etiamsi uxoribus fuerint adjuncti, præterquam in iis ubi adjungitur exceptio vel clausula denotans consilium, non præceptum, ut explicat infra n. 42.

36 Audi denique quid Paulus moneat, quem cum nomino, rursum Christum prædico. Hic itaque cum scriberet uxoratis hominibus, filiosque nutriendis, omnem ab illis Monastica vitæ diligentiam (exceptis prædictis) requirit. Namque delicias omnes penitus abscondens, siue quæ ad cultum vestium, siue quæ ad cibum pertinent, his verbis admonet: mulieres in habitu ornato, cum pudore & castitate semetipsas ornare, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veste pretiosa. Et rursus: quæ autem in deliciis degit, vivens mortua est. Et rursus: habentes cibos & tegumenta, his contenti simus. Quid amplius posset aliquis à Monachis exigere? Rursus verò, cum alios linguam continere admoneret, severissimas leges instituit, & tales leges quales Monachis ipsis implere negotiis non minimi est. Non enim turpitudinem tantum ac stultiloquium damnat, verum ipsam quoque scurrilitatem severissime castigat ac jugulat. Neque iracundiam solum, & furorem, & amaritudinem, sed etiam ipsam clamorem ab ore fidelium arceat & resecat.

37 Num ista tibi parva videntur? ergo paululum expecta, dum his longè majora referamus, quæ de tolerantia malorum omnibus præcipit. Sol (inquit) non occidat super iracundiam vestram. Videte ne quis malum pro malo cuiquam reddat; sed semper quod bonum est persequimini, & in invicem, & in omnes. Rursumque: Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Vidistine Philosophicæ & longanimitatis magnitudinem ad ipsum supremum culmen ascendentem? audi quid de charitate etiam loquatur, quæ caput omnium bonorum, & summa est. Cum enim illam vehementer extolleret, ejusque merita insignia prosequeretur, eandem se à seculi hominibus exigere ostendit, quam à discipulis Christus.

38 Usque adeo verò esse mortuos jubet, ac si & mortui & sepulti simus. Idcirco enim ait: Qui autem mortuus est, jam justificatus est à peccato. Nunquam verò ad ipsius Christi imitationem summam vi exhortationis inducit. Cum enim diligere admonet, inde potissimum sumit exempla. Ita cum ad malorum quoque tolerantiam, atque ad humilitatem hortatur.

39 Cum itaque non Monachos tantum, vel Apostolos, sed etiam ipsum Christum imitari nos jubet (singula notentur verba) eisque qui non imitantur, supplicia maxima imeniet (de stricta ergo loquitur iussione, seu obligatione,) quæ tandem ratione illam dicit majorem esse altitudinem? eandem enim omnibus ascendere propositum atque imperatum est. Audis? audi etiam sequentia.

Sed hoc planè est quod everit orbem universum, quod summam vitæ bene agenda diligentiam Monachis opus esse arbitramur: ceteris negligenter vivere licere. Non ita sanè, non ita est, sed eadem ab omnibus Philosophicæ ratio requiritur. Atque id quidem vehementer affirmaverim: immò verò non ego, sed Judex omnium Christus. Sin verò tu adhuc hæres & titubas: age rursus, tibi ejusdem verbis aures repleamus: ut omnis abs te, & malitia & infidelitas fugatur... etenim cum dicit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris: non Monachos tantum alloquitur, sed & omne prorsus hominum genus. Itemque cum jubet, per angustam viam ingredi; non istos modo, sed omnes omnino homines hoc imperio convenit. Cumque odisse animam suam in hoc mundo, atque cetera hujusmodi jubet, nullum hominum genus exceptit.

Chrysoströmus ergo arguit hunc in modum: 40 generalia Scripturæ præcepta, generaliter nos oportet accipere, & ubi certum hominum genus Scriptura non excipit, nec nos debemus excipere; maxime cum exceptionem indicare solcat, dum intendit, sicut & clausulam adjicere, consilium non præceptum adnotantem, dum solum consilium, non præcipit. Unde prosequitur & dicit: Cum verò non omnes alloquitur, neque jura & leges omnibus constituit, hos ipse nobis insinuat aptius. Denique cum de virginitate loqueretur, adjunxit: Qui potest capere, capiat; neque omnis adjiciens, neque id præcepti ordine statuens. Ita Paulus quoque... cum in hanc incidisset materiam, aiebat: De virginitate autem præceptum Domini non habeo. Vult Chrysoströmus, quòd ubi non est exceptio, Evangelicæ regulæ censendæ sint præscriptæ tam Sæcularibus quàm Monachis; & ubi nulla est clausula denotans solum esse consultivam, ceteri debeant præceptivæ. Unde infert sequentem conclusionem tamquam apertissime deductam ex præmissis.

Itaque quòd ad eandem vitæ diligentiam, supremamque perfectionis fastigium, per divinas leges, pariter & Sæcularis & Monachus cogantur... neminem jam, quantumlibet ille sit contentiosus & impudens, contradicendum existimo. Hoc autem apertissime ostensum, age, illud quoque, &c. Quibus postremis verbis assertam obligationem censet à se tam aperte ostensam, ut neminem, quantumlibet contentiosum & impudentem, contradicendum existimet. Eandem obligationem tradit Concilium Aquisgranense sub Ludovico Pio anno 816. celebratum cap. 114. Propter quorundam (inquit) simplicium verba, qui Religiosi & eruditus viris sese admonentibus ac redarguentibus, plerumque objicere solent, solos Monachos Scripturarum sanctarum præcepta observare debere; opera pretium duximus, quædam Evangelicæ atque Apostolica quàm brevissime ad medium deducere præcepta: ut hæc hujusmodi imperiti homines audientes, hæc aurem cordis accommodantes, in-

relligant qua sibi, qua Monachis conveniat observare precepta. Et commemoratis consiliis evangelicis, quæ solis specialiter congruunt Monachis, subiungit ea quæ c. 2. recensimus, dicta generaliter omnibus; iisque recensitis, propter eos (inquit) quos supra memoravimus, hæc pauca breviter annuere studuimus, qui insipienter asserunt, solos Monachos arctam sequi debere viam, cum utique Dominus arctam & angustam viam dicat esse, qua ducit ad vitam, & nemo, nisi per eam, in vitam ingredi valeat æternam. Non solum igitur Monachis & Clericis, verum etiam omnibus qui Christiani censentur vocabulo, per hanc arctam & angustam viam (Evangelicis regulis illis expressam) intrandum est. Eandem denique obligationem brevibus, sed nervosis hæc verbis inculcat S. Thomas de Villa-nova Concione 3. in adventu Dom. dicens: *Quid, quæso, amplius Carthusia habet, quam Christiana religio, quantum attinet ad mores, & sanctitatem, & puritatem, exceptis caeremoniis & votis?*

CAPUT VII.

Eandem obligationem ratio Christiana declarat.

- 43 **P**Robatur ex prerogativis hominis Christiani c. 1. recensitis. Nemini quippe dubium esse potest, prerogativas tam sublimes, correspondentem vitam conversationemque (atque adeo dictis regulis conformem) postulare. Quod & aperte suadent testimonia sacra c. 1. & 2. producta. Nemini etiam dubium esse potest, tantò ampliorem à Christianis, præ aliis, sanctitatem exigi, quantò ampliora præ aliis gratiæ dona per Christum acceperunt. Cui enim plus datum est, plus ab eo exigitur, & pro ratione talentorum rationem exigit dator eorum. Denique nemini dubium esse potest tantò sublimiorem esse oportere vitam hominum, quantò sublimior est professio ipsorum. Sublimis verò sanctaque admodum est professio Christianorum, ut visum est ibidem.
- 44 **I**stam ob causam Christianus, Decalogi præcepta transgrediens, gravius peccat, quam Gentilis vel Judæus. Dicit enim Augustinus tr. 3. in Joan. quòd omnia illa præcepta nobis magis precipimur, id est, arctius nos obligant. Ibi verò gravior transgressio, ubi arctior obligatio. Sed & prolapsio tantò culpabilior, quantò professio sublimior. Quò sublimius enim quis attollitur, eò lapsu graviore ruit, & (ut canit Juvenalis) omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet, quantò major qui peccat habetur.
- 45 **O**b eandem causam Ilidorus Hispalensis l. 1. Sentent. c. 20. dicit, quòd sub Veteri Testamento minoris culpa erant peccata; quia in eo non ipsa veritas, sed umbra veritatis aderat. Judæos quippe velut pueros lex, instar pædagogii, direxit (ut innuit Apostolus ad Galat. 3.) Evangelium verò dirigit Christianos, tamquam adultos, sub pædagogo jam amplius non existentes. Sicut ergo adultorum peccata communiter graviora sunt peccatis puerorum; sic & Christiani-

norum peccata, peccatis Judæorum.

Ob eandem rursus causam idem Ilidorus ibidem l. 2. c. 18. dicit, quòd peccata quæ incipientibus levia sunt, perfectis viris gravia deputantur. Tantò enim gravius cognoscitur esse peccatum, quantò major qui peccat habetur. Crescit enim delicti cumulus, juxta ordinem meritorum. Et sæpè quòd minoribus ignoscitur, majoribus impunitur. Ex quo Ilidori testimonio S. Thomas 1. 2. q. 73. a. 10. concludit, quòd magnitudo persone peccatis aggravat peccatum.

His denique omnibus robur addunt verba Christi, Matth. 5. *Nisi abundaverit justitia vestra, plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum calorum.* Ubi per Scribas & Phariseos Ilidorus Pelusiotæ l. 4. epist. 204. sicut & Chrysostomus & Euthymius apud Salmeronem 10. 5. in Evang. tr. 33. non solum Judæos intelligit, qui exteriùs justa faciebant coram hominibus, ut viderentur ab hominibus, verèque proinde justii non erant; sed omnes generaliter filios Veteris Testamenti, etiam verè justos. Quam interpretationem genuinam esse, Salmeron loco citato probat, hac ratione, quòd Christus ibi Christianos cum Judæis comparat in justitia. Externa verò simulataque illa justitia, non tam digna erat justitiæ nomine, quam injustitiæ. In ea ergo non procedit comparatio, cum recta comparatio fieri debeat inter extrema ejusdem generis, ut Philosophi tradunt. Comparantur quippe inter se duo verè currentes, duo docti, &c.; non autem verè currentes cum verè non currente. Christus etiam confert ibi legem Evangelicam cum Mosaica. Ait enim: *Audistis quia dictum est antiquis... Ego autem dico vobis, &c.* Verba ergo illa Christi significant justitiam filiorum Novi Testamenti debere esse abundantioris justitiæ filiorum Veteris Testamenti; sive debere eam excedere, non solum æquare. Videatur Chrysostomus homil. 16. in Matth. ubi dicit quòd Christus illis verbis, *Nisi abundaverit justitia vestra, &c. suos discipulos Veteris Testamenti observatoribus velie esse meliores. Scribas hic enim, atque Phariseos, non iniquos, ut putatur, appellat, sed eos quæ legis præcepta custodiunt. Neque enim illos qui non custodirent, diceret habere justitiam: neque ei que non esset, eam que esset justitiam compararet... plus enim ac minus ejusdem generis manifestum est esse, &c.*

Cujus ratio est, quia sicut alios ab adolescentibus mores exigimus, quam à pueris; alios verò à viris jam perfectis & maturis; nec eandem ab omnibus perfectionem requirimus: sic Deus Optimus Maximus, cujus opera cum summa sunt sapientia conjuncta, aliam legem mundo infanti præscripsit; aliam mundo Judæo tamquam puero, sub pædagogo degenti; aliam denique mundo Christiano, tamquam adulto jam & maturo, sublimioribusque prerogativis decorato. Sicut ergo perfectiorem sublimioremque legem Christianis dedit quam Judæis; sic abundantioris sublimioremque ab ipsis justitiam

sticiam exigit, cum dicit: *Nisi abundaverit, &c.*

49 *Agnosce igitur ò Christiane dignitatem tuam, & divina consors natura, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire. Memento cuius capitis & cuius corporis sis membrum. Memento quali sis insignitus honore (inquit Leo Magnus) adeoque quali præ aliis pollere debeas sanctitate. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba Pater. Rom. 8. O ingentem honorem, exclamat istum in locum Isidorus Pelusiota, quam altè erexit humi prostratos! eadem enim operâ, & Judæorum ignobilitatem Apostolus ob oculos ponit, nobilitatem econtrâ Christianorum, quam omni ope servare justum fuerit, ne honore excidentis, gravius castigemur, utpote tanto indigni honore.*

50 Scio consuetam negligentium Christianorum vitam procul abesse à sanctimonia, quam allatæ Evangelicæ regulæ, quam SS. Patres, quam Christiana rationes ab ipsis postulant. At scio quoque, contra Ecclesiasticas quidem leges, externam Ecclesiæ disciplinam concernentes, consuetudinem prævalere posse; sed non contra divinas, quarum prævaricatorem semper interpellare licet, his Petri Cantoris verbis: *Non minus peccas, qui cum multis.* Neque enim consuetudo contra eas aliud est quam corruptela; quæ, si vetusta sit, nihil aliud est quam *vetustus erroris*, ut dicitur can. *Consuetudo*, distinct. 8. *Nulla, igitur, consuetudo, quantumcumque generalis & antiqua, potest præiudicare, seu tollere id quod est de lege naturali, seu etiam divina, quoad moralia præcepta*, ait D. Antoninus l. p. tit. 17. §. 6. *Siquidem lex naturalis & divina procedit à divina voluntate... unde non potest mutari per consuetudinem procedentem à voluntate hominis, sed solum per autoritatem divinam mutari potest.* Et inde est, quod nulla consuetudo vim legis obvinere potest contra legem divinam, vel legem naturalem. *Dicit enim Isidorus in synonymis, usus autoritati cedit, pravum usum lex & ratio vincat.* S. Thomas 1. 2. q. 97. a. 3. ad 1.

51 Enimverò cum Christus sit veritas, quæ omnia vincit; quod Christus præscripsit, vincere debet omne quod ab humana voluntate, cupiditate vel negligentia in contrarium fit. Ideò Gregorius VII. can. *si consuetudinem*, dist. 8. *Si consuetudinem fortassis opponas, advertendum est, quod Dominus dicit: Ego sum veritas... non dixit: Ego sum consuetudo, sed veritas.* Et ecce (ut B. Cypriani utamur sententia) qualibet consuetudo, quantumvis vetusta, quantumvis vulgata, veritati est omnino postponenda, & usus, qui veritati est contrarius, abolendus. Quia, ut ex eodem Cypriano dicitur can. *Consuetudo*, ibidem: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est.* Propter quod relicto errore, sequamur veritatem... quia veritas manet & invalescit in æternum, & vivit, Tom. I.

& obinet in sæcula sæculorum.

Concinit Augustinus l. 4. de baptismo c. 4. 52 *Frustrâ, qui ratione vincuntur (prout Christiani, non viventes ad præscriptum regularum Evangelicarum) consuetudinem nobis obijciunt, quasi consuetudo major sit veritate, aut non sit in spiritualibus sequendum, quod melius à Spiritu sancto revelatum est.* Et l. 3. c. 9. *Cum Christus sit veritas, magis veritatem (Evangelicis in regulis expressam), quam consuetudinem sequi debemus.* Denique Concilium Suesfion. 3. dicit, quod *mala consuetudo non minus quam corruptela perniciose vitanda est.* In concernentibus itaque jus divinum, Ethica Christiana moribus & utibus hominum, quotidie in pejus abeuntibus, conformanda non est; sed Ethicæ veteri-novi mores sunt conformandi. Alias lex divina foret regula Lesbia.

CAPUT VIII.

Superioribus regulis conformem oportet esse morum Theologiam, ut verè Christiana sit. Talis proinde non videtur illa, quæ est ad inventionis novæ, non traditionis antiquæ: illa maxime de qua Caramuel Theolog. fundament. n. 1268. Tota Theologia Moralis nova est.

53 **P**robatur prima pars: si enim non sit conformis illis Evangelicis regulis, non est conformis ei quam Christus tradidit, quam Evangelia docent, quam Apostoli, tamquam necessario sectandam, prædicarunt: ergo non est verè Christiana, non Evangelica, non Apostolica.

54 **P**robatur secunda pars: si enim nova, seu ad inventionis novæ, non est traditionis antiquæ; non igitur illa quam Christus & Apostoli plusquam à septemdecim sæculis tradiderunt; nec proinde esse videtur Evangelica, neque Christiana; neque Christum & Apostolos habet Authores, sed ad inventionem Philosophiamque purè humanam nonnullorum Recentiorum, à quibus merito requirere possumus cum Tertulliano l. 1. de præscript. *Qui estis? quando, & unde venistis?* Et cum Hieronymo in epist. apologet. contra Origenem, quæ est 33. l. 1. *Cur post 400. (immò 1700. & amplius) annos dicere niteris quod ante nescivimus? cur profers in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? usque ad hanc diem, sine hac doctrina mundus Christianus fuit.* Et cum Augustino l. contra epist. fundam. c. 6. *Quid sibi vult ista novitas? nonne vobis videtur nescio quam redolere fallaciam?* Denique cum Gelasio epist. ad Honorium Dalmatiæ Episcopum: *Ubi est quod scriptum est, terminos Patrum tuorum ne transgrediaris. Et, interroga Patres tuos, & annuntiabunt tibi; Majores tuos, & dicent tibi? An cur nobis non sufficit, si quid ignorantes discere cupiamus, qualiter ab Orthodoxis Patribus, singula quæque, vel vitanda, vel præcepta, vel aptata catholica veritati? numquid sapientiores illis sumus, aut pe-*

terimus firmâ stabilitate constare, si ea, quæ ab illis constituta sunt, subruamus?

55 Vide Proleg. 1. c. 7. ubi exemplo Christi, Spiritus sancti, & Apostolorum; exemplis item & doctrinis summorum Pontificum, Conciliorum, & SS. Patrum; exemplo denique totius antiquitatis comprobatur, tam in materia morum, quam in materia fidei, proprium christianam modestiam & gravitatis semper fuisse, non sua posteris tradere, sed à Majoribus accepta servare, juxta illud 1. Thimoth. 5. *ô Thimothee, depositum custodi, devotans profanas vocum novitates* (ait Vincentius Lyrin. comment. 1. c. 9.) *Quid est depositum custodi?* (prosequitur c. 27.) *quid est depositum? quod tibi creditum est, non quod à te inventum; quod accepisti, non quod excogitasti, rem non ingenii, sed doctrinæ; non usurpationis privata, sed publicæ traditionis; rem non à te productam, sed ad te perlatam: in qua non auctor esse debes, sed custos, &c.* Vide etiam Proleg. 2. ubi idem confirmatum est, & ostensum, id quoque esse proprium christianæ humilitatis, simplicitatis, modestiæ & prudentiæ. Atque ex dictis ibi collige, quod sicut à christiana humilitate, simplicitate, modestiâ & prudentiâ, ac consequenter à christiana sapientia alieni sunt Novatores fidei; ita & Novatores morum.

CAPUT IX.

Germani fontes Christianæ Ethicæ, sunt Scriptura Traditioque. Deinde, Ecclesia, Canones, Patres. Denique ratio regulata per ipsorum documenta, quoad ea quæ divini juris sunt. Leges verò Ecclesiasticæ & Civiles, ratioque inde deducta, quoad ea quæ juris sunt humani.

56 **L**eges Ecclesiasticæ & Civiles, atque adeo rationem inde deductam (ex qua Morales deducere conclusiones, est primordially ex legibus ipsis deducere) legitimos esse fontes Ethicæ Christianæ, quoad ea quæ juris sunt humani, nemo ite inficias: cum ex una parte unum ex principiis Ethicæ Christianæ sit principium istud, *Obedite præpositis vestris. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.*; ex alia verò parte leges Ecclesiasticæ ac Civiles sint regulæ legitimæ, determinantes materiam, in qua Præpositis & Potestatibus, Ecclesiasticis ac Civilibus, obedire, subditique esse debemus. Sunt igitur germani fontes, ex quibus Christiana Ethica deducit, quomodo Christianum oporteat vivere in iis quæ humani juris sunt.

57 Quoad ea verò, quæ divini sunt juris, multò minus Catholicus quisquam ite inficias, Scripturam, Traditionem, Ecclesiam, Canones, Patres, ac per consequens rationem inde deductam, esse legitimos fontes, ex quibus Christiana Ethica deducit, quomodo in punctis illis Christianus vivere debeat. Cum Scriptura, Traditio, Ecclesia, Canones, Patres, &c. legitimæ regulæ sint, ex quibus di-

gnosimus, quæ sint vel non sint juris divini. Quæ enim sunt juris divini positivi, nobis non innotescunt, nisi per Scripturam vel Traditionem, Ecclesiamque & SS. Patres, velut Traditionis depositarios, divinæque voluntatis interpretes, quos idè *Dei loquos Patres* appellat Concil. VIII. Constantinop. act. 10. c. 1. Quæ verò juris sunt naturalis (cum signaturæ sint divini super nos luminis, omnibus ratione utentibus ab Authore naturæ constanter insitæ, non arte vel persuasione hominum acquisitæ) nobis innotescunt per naturalem semperque constantem consensionem totius generis humani; atque adeo per internam traditionem, non humanam (tam constans quippe consensio non est fallibilis traditionis, qualis est humana) sed divinam, juxta vulgatum istud: *Vox populi, vox Dei*, & solemne illud Ciceronis l. de diversis: *Omnium consensus, naturæ vox est*; ac proinde, vox est Authoris naturæ, qui nec falli, nec fallere potest.

Ad istos proinde fontes, jure nos remittit perpetuus usus ac sensus totius antiquitatis, sive omnium Patrum, veterumque Theologia Moralium Compilatorum, qui ex solis illis fontibus eam compilare ausi sunt, nec de suo quidquam adjicere præsumperunt, sed solam Patrum doctrinam tanquam sufficientem protulerunt, usque adeo ut libri eorum, qui secus fecerunt, Conciliorum Decreto, auctoritateque prohibiti fuerint, ignique adjudicati, ut constat ex dictis Prol. 1. c. 7. Ad eosdem fontes nos remittunt Oracula Scripturarum Prol. 2. c. 13. recensita, quibus nos Spiritus sanctus remittit ad sanctos & priscos Patres, Majoresque nostros, ut cognoscamus quæ sit via bona, & ambulemus in ea. Ad eosdem nos remittit Sixtus V. in Bulla *Triumphantis Hierusalem*, dum Theologiam vocat, *Patrum hereditatem*, atque quod *hujus tam salutaris scientiæ cognitio, & exercitatio ab uberrimis divinarum Litterarum, SS. Pontificum, SS. Patrum & Conciliorum fontibus dimanat*. Et ante ipsum Gregorius IX. dum in regulari epistola sua ad Magistros Parisienses sic statuit: *Magistri & Scholares Theologia, in facultate quam proficiunt, se studeant laudabiliter exercere, nec Philosophos se ostentent, sed satagant fieri Theodidacti, nec loquantur in lingua populi, linguam Hebraeam cum Azotica confundentes; sed de illis tantum questionibus in scholis disputent, quæ per libros Theologicos & SS. Patrum tractatus valeant terminari.*

Istos denique germanos legitimosque esse fontes christianæ de moribus disciplinæ, manifestare voluit Deus, per hoc quod disciplina morum tandiù pura, sancta, illibata, verèque christiana fuerit, quamdiù ex fontibus illis derivata (siquidem ex rivulis fontem, atque ex effectibus causam cognoscimus;) ex quo verò parciùs ex fontibus illis, largiùs ex ratione purè humana derivari cœpit, atque hinc aliena esse ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina; à primæ illa purè

tate sanctitateque usque adeo deficere cepit, ut necesse fuerit SS. Pontifices in eam animadvertere, declarareque quod si eam fideles in praxi sequerentur, irreptura esset ingens christiana vite corruptela.

CAPUT X.

Tametsi humana ratio, ex dictis Prolegom. 2. c. 6. locum post auctoritatem Scripturæ, Ecclesiæ & SS. Patrum, habeat in Christiana morum Theologia; locum habet ut ipsius auctoritatis pedessequa, non ut domina; ut consequens, non ut antecedens: ideoque si casus per Scripturam, Traditionem, Ecclesiam, vel SS. Patrum doctrinam sit decisus, in contrarium non est audienda ratio purè humana, nec ob eam inflectenda Scripturæ, Ecclesiæ, vel SS. Patrum doctrina.

60 **A**SSERTIONEM hanc quoad omnem suam partem, multipliciter demonstravimus Prolegom. 1. c. 3. 4. 5. & 6. & Prolegom. 2. c. 6. 7. 12. 13. 14. 15. demonstrabimusque amplius capitibus sequentibus: ipsaque experientia quoad secundam & tertiam partem manifestam facit Deus; experientia utique tot perniciosarum, scandalosarumque opinionum, quæ in rebus ad conscientiam pertinentibus eo ipso irreperere cœperunt, quo tradi cœpit Theologia morum, ex sola ratione humana antecedente ut plurimum deprompta, inflexâ ad præscriptum ipsius sacrarum Litterarum, vel SS. Patrum doctrinâ. Ex hoc enim fonte, *modus opinandi irrepit (Ecclesiâ teste) alienus ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, quem si fideles in praxi sequerentur, ingens irreptura esset vita christiana corruptela.* Non est autem fons purus, unde profluit rivulus tam fœculentus; nec arbor bona, cujus fructus tam malus.

61 Nec mirum: tantæ namque sublimitatis est homo Christianus, tantæ proinde sublimitatis Theologia directiva morum hominis Christiani, ut tam sublimis scientiæ fons legitimus ac tutus esse nequeat ratio purè humana, maxime in hoc corruptæ naturæ statu, in quo nimis erratica est, quàm ut illius ductui committatur anima Christiana. Ipsius certè directionem illi committere præsci Patres & Majores nostri non sunt ausi; nec sine periculo hodie præsumitur, quod tot, tamque insignium Patrum, Majorumque nostrorum prudentia ausa non fuit præsumere.

62 Collige 1°. necessarium esse, ut Morales Doctores sacris Litteris & SS. Patribus impensius studeant, quàm scholasticis subtilitatibus; necessarium quoque, ut eorundem Patrum doctrinam christiana humilitate, simplicitate, modestiâ & prudentiâ præferant humanis suis rationibus. Quod si facerent, non tanta foret inter ipsos opinionum diversitas, nec tanta discordia, sed major uniformitas & concordia; quemadmodum olim fuit, quamdiù Majores

Tom. I.

nostri, absque tot scholasticis subtilitatibus, terminorumque intricacionibus, resolutiones suas Morales, non ex visa sibi ratione, sed ex sacrarum Litterarum, & SS. Patrum doctrina traditioneque depromperunt. Ex quo profectò fonte, Morales omnes resolutiones, jus divinum concernentes, depromi posse, suadetur ex Joan. 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*; ex quo nimirum intelligimus Spiritum sanctum per Scripturas, Apostolos, & sanctos Doctores, seu Deiloquos Patres, docuisse nos omnem (saltem divini juris) veritatem; omnem (inquam) æquè in materia morum, quàm in materia fidei: quod non esset, nisi omnis hujusmodi veritas ex sacris Litteris, & sanctis Patribus erui posset.

Collige 2°. auctoritatem illorum Doctorum (quàmlibet multorum) qui Morales suas resolutiones (præsertim jus divinum concernentes) magis ex humana ratione antecedente, quàm ex sacrarum Litterarum, & SS. Patrum auctoritate derivant, non satis habere ponderis ad faciendam practicam securamque probabilitatem; eo quòd eorum suspecta non possit non esse auctoritas & doctrina; quæ non est ex legitimo, securoque fonte deprompta, sed ex fonte suspecto erraticoque; cujusmodi esse (præsertim in Moralibus, jus divinum concernentibus) rationem purè humanam, documenta Scripturæ, & SS. Patrum antecedentem, nec se illis, sed illa sibi accomodantem, totis duobus præcedentibus Prolegomenis est demonstratum, ipsisque etiam sacris Oraculis, Patrum documentis, innumeris experimentis, & judicio totius antiquitatis comprobatum.

Et confirmatur 1°. quia illorum suspecta non potest non esse auctoritas & doctrina, qui Theologicæ veritatis profus invertunt ordinem (prout constat ex dictis Prolegom. 2. c. 15.) cum ex inverso veritatis ordine multiplex in scientiis tradendis falsitas & error non possit non sequi, prout ibidem ostensum est.

Confirmatur 2°. quia in judicio forensi, ubi de solis rebus temporalibus agitur, eorum merito suspectum est testimonium, quorum vel una in testificando falsitas convincitur: multò ergo magis in judicio animarum, ubi de salute æterna agitur, eorum merito suspecta est auctoritas & doctrina, quæ in multis convincitur esse falsa; præsertim ex voluntario defectu, liberioris utique usus ac præfidentia rationis humanæ. Talis verò convincitur doctrina Moralis, quæ in rebus salutem æternam divinasque leges concernentibus, magis nititur humanâ ratione, documenta Scripturæ sanctorumque Patrum antecedente, quàm documentis illis; cum moderatus humanæ rationis usus esse debeat consequens, non antecedens documenta illa, ut sæpius est demonstratum; ex liberiorique humanæ rationis usu, præsertim in rebus tanti momenti, multiplex falsitas & error nequeat non sequi, nec possit in multis non esse falsa doctrina, quæ dirigitur tam fallibili regulâ, tamque insufficiente ad mores

K 2

hominum (præsertim Christianorum) sine multiplici errore dirigendos, prout experientia sæpius exhibita manifestat.

66 3°. Quia Doctorum illorum autoritas non potest non esse suspecta, quorum Moralis magis est adinventionis novæ, quam traditionis antiquæ (cum ex dictis c. 8. hujusmodi doctrina non videatur verè christiana; experiètiæque constet, eos passim Doctores, qui Moralem hujusmodi tradiderunt, alienam tradidisse à SS. Patrum doctrina, atque ab Evangelicis regulis c. 2. exhibitis, nec eam tradidisse, quæ præ se ferret pietatem, sanctitatem, sublimitatemque Moralis Christianæ;) sed doctrina illa magis est adinventionis novæ, quam traditionis antiquæ, quæ magis nititur humanâ ratione antecedente, quam sacrarum Litterarum, & SS. Patrum auctoritate: doctrina namque Moralis antiquæ traditionis, deprompta non fuit ex humana ratione antecedente, sed ex sacrarum Litterarum & SS. Patrum auctoritate, prout ostendimus Prolegom. 1. c. 7.

67 4°. Quia Doctorum illorum autoritas & doctrina non potest non esse suspecta, qui errant in principiis doctrinæ. Errant autem in principiis Moralis Christianæ, qui magis eam fundant in humana ratione antecedente, quam in sacrarum Litterarum, & SS. Patrum auctoritate. Errant enim in principiis, non solum assumptes ut principium quod non est principium, sed & assumptes ut antecedens, quod esse non potest nisi consequens; ut primarium, quod non potest esse nisi secundarium (prout humana ratio in Theologicis, ex dictis Proleg. 1. c. 4. §. 6. & Proleg. 2. c. 7.) Hoc autem faciunt, qui Moralem Christianam magis fundant in humana ratione antecedente, quam in sacris Litteris, vel SS. Patrum auctoritate; cum oppositum postulet ordo principiorum Theologicorum, ut vidimus locis citatis.

CAPUT XI.

Legitima non est S. Scriptura, vel sanctorum Patrum expositio, per humanam rationem antecedentem.

68 **P**rimò quia sic exponentes, principiorum Theologicorum, ac per consequens Theologicæ veritatis ordinem invertunt, ancillamque & pedissequam faciunt antecedere dominam. Ex dictis enim Prolegom. 1. c. 4. humana ratio se habet ad auctoritatem Scripturæ & SS. Patrum, ut ancilla ad dominam, atque adeò flecti adaptarique debet ad præscriptum istius auctoritatis; non flectere adaptareque, sive exponere auctoritatem ad præscriptum suum; quod proinde dum facit, ancilla dominam antecedit, ancillæque suæ domina fit pedissequa.

69 2°. Judicium de vero genuinoque sensu Scripturæ, vel Patrum, non est à ratione nostra purè humana petendum, sed ex contextu circumstantiisque sermonis, vel etiam (quod

ad Scripturam attinet) ex aliis documentis divinæ revelationis (cujusmodi sunt Ecclesiæ sensus, sanctorumque Patrum consensus) ex quibus appareat sensum illum à Spiritu sancto esse intentum, sive interim sensum illum humana ratio capiat, sive non. Quod enim non capis, quod non vides, animosa firmat fides, in cuius obsequium captivare oportet intellectum.

3°. Quia alioqui omnis Scripturæ sacræ auctoritas enervaretur (& idem est proportionaliter de auctoritate SS. Patrum) dum enim rationi, Domino Expositori visæ, proprius non probaretur sensus Scripturæ, ipsi transire liceret ad improprium (dicendo proprium sensum esse absurdum, pro absurdo utique reputando quodcumque visæ sibi rationi contrarium) dumque sensus non probaretur universalis (quàmlibet universalibus Scripturæ verbis expressus) coarctare illum liceret ad sensum particularem, suggestum per visam sibi rationem. Sicque nihil esset in sacris Litteris ita manifestum, quod pro visâ cuique ratione non esset facillimum glossare, triticque & subtilitatibus scholasticis eludere; negando id esse contra Scripturam; utpote quam diceret pro visâ sibi ratione intelligendam. At hoc meritò redarguit Albertus de Albertis supra Prolegom. 1. c. §. tum quia sic exponens Scripturam & Patres, non exponit ut sapiunt, sed ut ipse sapit. Tum quia hoc non est credere Scripturis & Patribus, sed phantasiis suis; iisque Scripturas & Patres subjicere, cum iis quos redarguit Augustinus 32. contra Faustum 19. dicens: *Videts id vos agere, ut omnis de medio Scripturarum auferatur auctoritas, & suis cuique animus auctor sit, quid in quacumque Scriptura probeat, quid improbet; id est, ut non auctoritati Scripturarum subjiciatur ad fidem, sed sibi Scripturas ipse subjiciat.*

4°. Visâ cuique rationi, privatoque spiritui taliter subjiciendo accommodandoque Scripturam, via pânditur fidei Novatoribus, ad omnem hæresim, morumque Novatoribus, ad omnem divinæ legis relaxationem, ac dulcia quæque pollicenda, cum iis quos Hieronymus contra Jovin. infimulat, dicens: *Pseudo-propheta semper dulcia pollicentur.* Enimverò hæc viâ omnis hæcenus christianæ disciplinæ relaxatio est introducta, sicut & eadem viâ Arriani, Sabelliani, Eurychiani, Nestoriani, Sacramentarii, alique hæretici suas hæreses invexerunt. Siquidem Arriani nimium auscultantes humanam rationem suam, cum expressam in Scriptura naturâ divinæ viderent unitatem, nec caperent quomodò, cum unitate ista, Personarum consisteret Trinitas, paribus Scripturæ testimoniis expressa, posteriora ista testimonia, pro visâ sibi ratione, ad sensum improprium detorquentes, Trinitatis mysterium sustulerunt. Sabelliani econtra Trinitatem secundum posteriora testimonia recipientes, nec capientes quomodò naturæ unitas cum Personarum Trinitate consisteret, pro visâ sibi ratione tres Deos, uti tres Personas, asseruerunt.

Eadem viâ Nestoriani duas in Christo Personas, uti duas naturas; econtrâ unicam in ipso naturam, uti unicam Personam, Eutyichiani posuerunt. Eadem denique viâ Sacramentarii (ut alios hæreticos prætermittam) humanâ suâ ratione, privatoque spiritu, non capientes SS. Eucharistiæ mysterium, illud sustulerunt, Scripturæque de ipso testimonia, quàmlibet perspicua, pro visa sibi ratione, à sensu proprio ad improprium detorserunt.

72 Nec aliâ viâ Novatores morum, Evangelicam disciplinam relaxarunt, nisi eâ quâ fidei Novatores fidei mysteria, ad privati spiritus sui captum, emollierunt. Sicut enim istos illi imitati sunt, in hoc, quòd sicut isti difficultia quæque fidei mysteria, pro visa sibi ratione, emollierunt; sic illi difficultia quæque morum præcepta, pro ratione sibi visa, relaxarunt: sicut & eosdem imitati sunt, in hoc, quòd contraria Scripturæ testimonia, vel à sensu proprio ad improprium, vel ab univèrsali ad particularem; pro visa sibi ratione, privatoque spiritu, traxerunt; non rationem suam; privatamque spiritum Scripturæ, sed hanc illi subjicientes, accommodantelque.

73 Hæc igitur arte pessimus Dæmon non cessat Ecclesiam Christi sponfam persequi; hinc per hæreticos, privato spiritu suo Evangelica fidei dogmata dijudicantes, tentando credendorum elidere veritatem; inde per Catholicos, divinæ legis præcepta, pro visa sibi ratione, glossantes emollientelque, agendorum corrumpere sanctitatem.

74 Istam ob causam Apostolus Coloss. 2. *Videte* (inquit) *nequis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum.* Et Tertullianus lib. advers. Hermogenem; post ipsumque Hieronymus epist. ad Ctesiphont. Philosophos, *hereticorum Patriarchas* appellat; dum utique nimium auscultantes humanam rationem suam, Ecclesiæ puritatem pervertâ maculavere doctrinâ, & *si quid contrarium in sacris ostenderunt digestis, pro instituto curiositatis suæ (id est ad præscriptum Philosophiæ suæ) ad propria verterunt.* Quibus deinde meritò reponit idem Hieronymus Dial. contra Pelagianos: *Non nobis cura est quid Aristoteles, sed quid Paulus doceat.*

75 Eandem ob causam SS. Patres communiter omnes in ejusmodi Scripturæ adulteros potius quàm interpretes vehementer insurgunt. Cauponaiores Scripturarum ipsos vocat Magnus Basilius in c. 1. Isaiæ ubi versum illum 22. *Canones tui miscent vinum aquâ, applicat iis qui Scripturam ipsam in aquam convertunt, permiscuentes quæ sub ipsorum intellectu excogitarunt, in extremam perniciem auditorum.* Dum enim studio admittuntur, ut indulgendo eorum voluptatibus, demereantur ipsorum gratiam per blandiloquia & suaves sermones assentando, alunt illorum vitia in perditionem, per hæc enervantes austeritatem & vigorem Scripturarum vitiosos utiliter perstringentem. Illos etiam perstringit Hieronymus qui ad sensum suum incongrua ap-

tant testimonia. *Quasi grande sit, & non vitiosissimum docendi genus, depravare sententias, & ad voluntatem suam Scripturam trahere repugnantem.* Et Tertullianus l. de præscript. c. 17. de iisdem dicit, quòd *tantum veritati obstrepit adulter ipsorum sensus, quàm corruptor stylus.*

Eandem denique ob causam Ecclesia, ut hisce malis obviaret, in Scripturis interpretandis semper hunc morem tenuit, temperque præscripsit, ut earum sensum, tam circa morum dogmata, quàm circa fidei mysteria, ex SS. Patribus & traditione Majorum, vellet repetendum. Patet hoc ex verbis VI. Synodi Generalis, & Concilii Tridentini Procl. 1. n. 7. relatis. Et consonat S. Clemens Papa n. 56. ibidem. S. Augustinus l. 6. de util. cred. c. 7. & 27. & in Procem. l. de doctr. christ. S. Gregorius 28. Moral. 9. Clemens Alexandrinus Strom. 5. & 7. Basilius & Nazianzenus apud Rufinum l. 1. c. 9. vide dicta Prolegom. 1. c. 7. Ex his omnibus constat verissimum esse, quòd Cardinalis Turrecremata apud Fagnanum in c. cum pridem de pactis n. 81. ait: quòd utique legitima interpretatio obsequitur & obsequi debet Evangelio, aliàs non esset interpretatio, sed corruptio.

CAPUT XII.

A generalibus Scripturæ sententiis ac præceptis, solâ humanâ ratione, prudens non excipit.

Primò, quia ex hujusmodi exceptione, camquam radice, laxior Ethica, multæque damnatæ propositiones Prolegom. 1. c. 2. recenter signanter in materia de homicidio) pullularunt, prout ibidem c. 5. vidimus.

2°. Quia Deus non remittit nos ad rationem nostram; ut inde sciamus, an & quando istud vel illud licitum sit, vel illicitum; sed ad legem suam, cui addere vetat & detrahere. Deuteron. 12. *Non fatiens quod vobis rectum videatur, sed quod præcipio tibi.* Dixerat autem c. 4. *Non addetis ad verbum hoc, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo.*

3°. Divinæ legis doctrina hominibus data est ad corrigendum humanæ rationis nostræ defectum, manifestandamque insufficientiam ejusdem sine magisterio divinæ legis; ad dirigendos mores hominum. Quod ut homines proprio discerent experimento, Deus reliquit eos absque doctrina legis, tempore legis naturæ: in quo, dum in errores inciderunt, convicta est eorum superbia de defectu scientiæ. S. Thomas lect. 7. in cap. 3. ad Galat. ampliusque de eodem defectu & insufficientiâ quotidiano vincuntur exemplo innumerabilium errorum, in quos incidunt; qui de licitis illicitisque solâ humanâ ratione suâ judicare præsumunt. Atqui doctrina legis non corrigeret defectum humanæ rationis, si humanæ rationis esset dijudicare, quando illa procederet, vel non procederet. Sic enim, non obstante generali do-

etrinā legis, finaliter recurrendum esset ad humanā rationis iudicium, ad sciendum, quid, in casibus particularibus, licitum foret vel illicitum; ac per consequens humana ratio, in casibus particularibus, non disceret à doctrina legis, sed à seipsa, quid licitum esset vel illicitum. Non igitur per doctrinam legis, in casibus illis particularibus, dirigeretur & corrigeretur; neque divina lex, in iisdem casibus, esset lucerna pedibus nostris, & lumen semitis nostris, sed malefua ratio nostra.

80 4°. Humana ratio, ut recta sit, ad præscriptum divinæ legis regulari debet: nequit igitur esse iudex vel arbitra divinæ legis, sed discipula ac pedissequa; cuius non est coarctare dominam, nec excipere quidquam à generalitate præcepti ipsius.

81 5°. Actum esset de omni penè divinæ legis autoritate, si licitum esset Scripturæ autoritatem interpretari pro sola humana ratione, ut vidimus capite præcedenti: similiter ergo actum esset de omni penè divinæ legis generalitate, si licitum esset, Scripturæ generalitatem, pro sola humana ratione, adinventis exceptionibus coarctare.

82 6°. Solā humanā ratione, à generalibus Scripturæ sententiis excipere non licet in materia fidei. Ergo nec in materia morum. Neque enim id minùs periculosum in ista materia, quàm in illa. Immo magis est periculosum in materia morum; eo quòd humana mens, in hoc corrupta natura statu, difficilius admitat rectum de moribus iudicium, quàm de fidei veritatibus. Quia scilicet humana mens divina non averfatur mysteria, licet ea non capiat: morum verò averfatur præcepta, quibus concupiscentias & passiones suas compescere jubetur; unde facilius Indis persuademus, ut credant divina mysteria, quàm ut vitam suam componant ad evangelica præcepta, abstinendo v. g. ab uxorum multitudine, vel vindicta, &c.

83 Denique modernis Authoribus hodie non magis licet, solā humanā ratione suā excipere à præceptorum divinorum generalitate, quàm Scribis & Phariseis id olim licuerit. Id autem non licuit. Cùm enim speciosas ob rationes à generali præcepto honorandi de substantia sua parentes, in necessitate constitutos, excepissent casum, quo filius substantiam suam Deo vovisset, à Christo Domino reprehensi sunt, tamquam mandati divini prævaricatores, Matth. 15. *Quare vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras? nam Deus dixit: honora patrem & matrem (non solum officiis & salutationibus, verum etiam eleemosynis & muneribus, dum iis indigent, prout exponit Hieronymus.) Vos autem discitis... Munus quodcumque est ex me, tibi proderit: & non honorificabit patrem suum & matrem suam...* Id est (eodem Hieronymo interprete in illum locum) si quis ea quæ parentibus offerenda sunt, Deo vovere voluerit, qui verus est Pater, oblatio Domini præponatur parentum muneribus. Ecce

quam speciosam rationem prætexebat cupiditas Scribarum & Phariseorum (cupiditas utique munera illa convertendi in lucra sua) ad excipiendum à generali illo præcepto casum voti, ut supra. Quis enim speciosam abnuerit rationem, in divinæ paternitatis prerogativa fundatam, ratione cuius honor Dei præferendus esset honori parentum? Nec alia deerant ipsis rationes, quòd utique oblatio, Deo facta in bonum spirituale parentum, præterquam quòd esset actio pietatis in Deum, foret etiam actio pietatis in parentes, eo quòd cederet in alimentum spirituale ipsorum; ubi eleemosyna corporalis solum cederet in alimentum corporale. Speciosioribus certè rationibus non fulciuntur exceptiones Modernorum à generalibus Dei præceptis. Non minùs igitur arguendi sunt, tamquam irritum facientes præceptum Domini per huiusmodi exceptiones, solā humanā ratione excogitatas, quàm Scribæ & Pharisei.

CAPUT XIII.

Sola illa à generalibus Dei præceptis legitima est exceptio, qua divinā cognoscitur fieri auctoritate, sive per Scripturam, sive per Traditionem externam vel internam, vel divinam pro tempore revelationem.

Quòd legitima exceptio à generali Dei lege, solā divinā fiat auctoritate, probatur, tum quia sicut nulla persona, sic nullus casus, humana auctoritate subduci potest à generali Dei lege. Tum quia, sicut eius est legem ampliare, sic eius est legem exceptione limitare, cuius est legem ferre. Humana igitur potestas legem divinam non magis limitare potest, quàm ampliare, vel etiam ferre.

Quòd autem exceptio per divinam auctoritatem, nobis innotescere debeat per Scripturam vel Traditionem, ostenditur: quia sufficienter innotescere nequit per solam humanam rationem, ex dictis capite præcedenti: solum igitur potest sufficienter innotescere per Scripturam, vel Traditionem, sive externam (nobis declaratam per Ecclesiam, vel per SS. Patres, fideles Traditionis depositarios) sive internam, quæ nobis innotescit per constantem universalemque consensionem totius humani generis, ut dictum est n. 58.

Nec certè veteres Patres alias unquam exceptiones à generalibus Dei legibus admiserunt, nisi illas, quas divinā fieri auctoritate, per verbum Dei, scriptum, vel traditum, vel pro tempore revelatum acceperunt, ut videre est in Augustino 1. Civit. 7. ubi aliam non agnoscit legitimam exceptionem à generali præcepto, non occides, nisi factam divinā auctoritate, modo dicto innotescente: *quasdam verò exceptiones eadem ipsa divina fecit auctoritas... sed his exceptis, quos Deus occidi iubet (aut concedit) sive data lege, sive ad personam pro tempore expressa iussione, quisquis hominem occiderit, homicidii crimine innectitur.* Nec nos igitur ullam aliam exceptionem, tamquam

CAPUT XIV.

Regula sex ad legitimam sacræ Scripturæ, sanctorumque Patrum expositionem.

- quam legitimam, admittere debemus; sed eo ipso, absque majoris inquisitionis necessitate, velut illegitimam rejicere, quo solâ sit humanâ ratione, dialecticationeque.
- 87 Quod si à generalitate legis, homicidium prohibentis, admittantur exceptiones, Principis malefactores plectentis, & militum in bello justo hostes interficientium, est quia exceptiones istæ, Scripturæ & Traditionis auctoritate firmantur. De Principe namque dicit Apostolus, quod *non sine causa gladium portat; Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male agit.* Militum verò professionem Joannes Baptista Luc. 3. probavit, & SS. Patres post ipsum, dummodò abstineant à concussione & calumnia, sintque contenti stipendiis suis.
- 88 Si quæras, quomodò, ante legem scriptam, consistere poterit de ea exceptione? Respondeo, traditione, tum internâ, tum externâ. Verisimile namque est, hanc unam fuisse ex multis traditionibus, à Deo Authore profectis, quæ ab Adamo & Noëmo in reliquum genus humanum derivatæ sunt. Ad internam etiam traditionem fas est recurrere. Sicut enim præceptum, *non occides*, naturale est; sic & naturalis exceptio malefactorum, quorum vita noxia est humano generi, à quo publicâ auctoritate Reipublicâ, tamquam Dei ministræ, auferri possint, velut pars à toto, ad salutem totius. Quod à Deo concessum esse, scimus ex constanti totius generis humani consensione.
- 89 Sed hinc nihil argui potest contra præmissa. Neque enim ante legem scriptam, Deus permisit exceptionem illam fieri solâ ratione humanâ (quæ, ob cæcitate[m] suam, innumeras exceptiones illegitimas prætenderet, si semel exceptionis arbitra esset); sed auctoritate suâ, innotescente ut supra. Igitur multò minùs id permisit in lege scripta: in qua sicut scriptum voluit generale præceptum, *non occides*; sic & scriptam voluit exceptionem illam malefactorum.
- 90 Nec tamen privatis hominibus (licet superioritatem aliquam habentibus) Deus unquam permisit occisionem membri politici, ad salutem totius: cum potestatem illam in subditos malefactores, superiori non dedit œconomico, v. g. marito in uxorem; in adulterio deprehensam; tamen humana ratio (antecedens verbum Dei, scriptum, traditumque) æquè potestatem illam concederet superiori œconomico quàm politico; nec minùs illum, quàm istum, exciperet à generali illo præcepto. Quamvis etiam membrum physicum Deus à privatis hominibus, ad salutem totius, permittat abscindi.
- 91 Ad propriam verò salutem, sive ad propriæ vitæ defensionem, si privatis hominibus liceat injustum occidere invasorem; profectò licitum non est, nisi auctoritate divinâ, per Scripturam vel Traditiones innotescente. Aliàs profectò non licet; uti non licere, tomo sequenti, Deo dante, monstrabimus.

Regula prima. Insistendum proprio Scripturæ sensui, quem verba liquidò præ se ferunt; nisi alius Scripturæ textus, vel Ecclesiæ sensus, vel Patrum consensus manifestè cogat ad improprum. Hanc Patres communiter tradunt. Et ratio persuadet: quia alioqui nihil fixum è Scriptura erui posset, dum eam ad figuram pro arbitrio suo facilè quisque traheret. Sicque Scriptura semper diceret quod vellemus, non quod Spiritus per eam nos intelligere vellet. Nulla proinde fidei mysteria, ne veritatem quidem Trinitatis, Incarnationis, Dominicæ Passionis, Resurrectionis, &c. contra negantes evincere possemus.

Ideo D. Basiliius homil. 9. in Hexæmer. eos, non Scripturæ, sed somniorum suorum interpretes vocat, qui sacræ Litteræ veritatem proprietatemque tollant. Et Tertullianus lib. de carne Christi: *Corrè perverissimum est (inquit) ut carnem nominantes animum intelligamus, & animum significantes, carnem interpretemur. Omnia periclitabuntur aliter recipi quam sunt, & amittere quid sunt, dum aliter accipiuntur, si aliter quam sunt cognominentur.*

Regula secunda. Dum Scripturæ verba proprium liquidò præ se ferunt sensum, Philosophia verò, seu ratio purè humana in contrarium se conatur ingerere; audienda non est, quoad utque cætera divinæ revelationis documenta consulantur. Quæ si proprio illi sensui suffragentur potius quàm adversentur, standum proprio sensui, sive eum humana ratio capiat, vel etiam reluctetur, sive non. Hanc etiam Patres (c. 11. relati) communiter tradiderunt, dum humanam Philosophiam ad fidem Theologiamque, atque aded ad propria utriusque principia, statuerunt se habere velut ancillam ad dominam, cujus est judicio dominæ suæ suum submittere, seque captivare in obsequium ipsius. Unde semper habuerunt ut Scripturæ adulteros, qui ad Philosophiam suam, visamque sibi rationem, Scripturam traxerunt repugnantem.

Enimverò non est verè Christiana Philosophia, si dum omnia fidei Theologiæque principia, seu divinæ revelationis documenta sensui proprio suffragantur, vel ei præsumat reluctari, vel in contrarium velit audiri. Cum officium Philosophiæ verè Christianæ, sit in obsequium fidei & Theologiæ se captivare; nec ad discernendum Scripturæ sensum, verum à falso, revelatum à non revelato, judicium sit ab humana ratione petendum (aliàs tota Scripturæ auctoritas enervaretur, humanaque ratio in credendorum regulam assumeretur, ut constat ex dictis loco citato;) sed ex usitata Scripturæ phrasi, Ecclesiæ sensu, vel Patrum consensu, quamvis eum ratio humana

non assequatur, vel illi etiam reluctari videatur. Credere enim nos oportet, etiam quae supra sunt rationem nostram, ipsique, sibi relictae, impossibilia viderentur, ut mysterium Trinitatis, Incarnationis, &c. Quae tunc demum humana mens intelligit esse rationi consona, postquam ea credidit, juxta illud Isaia 7. apud 70. *Si non credideritis, non intelligetis.* Et illud Augustini l. 2. de ord. c. 9. *Omnibus bona, magna, & occulta discere cupientibus, non aperit nisi auctoritas januam: quam quisque ingressus, sine ulla dubitatione, vita optima exempla sectatur; per quae cum docilis factus fuerit, tum demum discet, quanta ratione praedita sint ea ipsa quae secus est ante rationem.* Quam etiam ob causam Tullius l. 2. divinatur dixit, quod, Majoribus nostris, sine ratione dicentibus, rationis est credere.

96 Dum igitur humana Philosophia obstreper proprio sacrorum verborum sensui, quem vel verba liquidò pra se ferunt, vel ulitata Scripturae phrasis, vel Ecclesiae sensus, aut umve consensus ostendit, reponendum cum Hieronymo dial. contra Pelag. *Non nobis cura est quid Aristoteles, sed quid Paulus doceat.* Imitandusque Augustinus qui l. 2. op. imperf. contra Julianum c. 137. ob fulmina rationis, à Juliano vibrata, non deseruit sensum proprium apostolicorum verborum, quibus probatur originale peccatum; sed fulmina illa contemnens acutè respondit, quòd ratio quaecumque adversus intonantem Apostolum fumea esset, non fulminea. Replicanti verò per humanam Philosophiam Juliano, quomodò peccante Adamo, peccare potuisset infans, qui necdum erat? Respondit: *Cur quæris quo fieri potuerit modo, qui legis factum quoquo modo, si Apostolo credis aliquo modo, qui mentiri potuit nullo modo?*

97 *Regula tertia.* Solus ille est legitimus sensus documentorum, in sacris Litteris traditorum, quem contextus, sermoneque circumstantia, Ecclesiae sensus, vel Patrum consensus, probant à Spiritu sancto intentum; non ille quem pro visa sibi ratione humana quisque fingit. Posterior pars regulæ constat ex dictis c. 11. Prior pars verò traditur à D. Hieronymo, qui (postquam in c. 10. Matth. dixisset: *Prudens lector, cave semper superstitiosam intelligentiam, ut non tuo sensui attemperes Scripturas*) in c. 25. ad illa verba, *vigilate itaque*, sic ait: *Prudentem semper admoneo lectorem, ut non superstitiosis acquiescat interpretationibus, & quae commatice pro fingentium dicuntur arbitrio; sed consideret priora, media & sequentia, & nequeat univèrsa.* Et ab Augustino serm. 131. divers. c. 14. *Verior sensus est, qui ex circumstantia lectionis aperitur.* Subaudi, Ecclesiae sensu, vel Patrum consensu. Quia ut habet Tridentinum sess. 4. Ecclesiae est *judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum*; sicut ipsius est *judicare de veris ac legitimis S. Scripturae Libris.* Quoad Patrum consensum, Tridentinum ibidem vetat, *contra unanimum Patrum consensum ipsam Scripturam interpretari.*

98 *Regula quarta.* Cùm disceptatio est de plu-

ribus sacrorum verborum sensibus; pra alio tenendus est ille qui conformior est usitate phrasi Scripturae, sive aliis clarioribus S. Scripturae textibus, eandem rem tractantibus. Si quidem sensus uno loco obscurus per clariora alia loca est illustrandus, juxta illud Augustini l. 2. doct. christ. c. 9. *Ad obscuriores locutiones illustrandas, de manifestioribus sumantur exempla, & quadam certarum sententiarum testimonia dubitationem de incertis auferant.* Clariores namque textus exponere per obscuriores, est contra Expositoris officium (quod est, ignotum vel minus notum per notius explicare) estque proprium haereticorum, de quibus Facundus Hermianensis l. 9. c. 5. sic habet: *Quemadmodum calumniantium haereticorum est, ex auriis & obscuris, quae certa & manifesta sunt, malè interpretari; ita solitum est prudentiae & pietatis catholicae, ex inauditatis atque evidentiis, & firmare ambigua, & latentia declarare.*

99 *Regula quinta.* S. Scriptura non loquitur ambigè & obscurè, iis in locis, ubi praecipua vitae christianae officia, vel fundamentalia fidei christiana mysteria traduntur. Patet in mysteriis Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis, &c. Quippe verisimile non est, ut ea species Sacramenti, in quam fides tota committitur, ambigè annuntiata, & obscurè proposita videatur. Tertullianus de Resurrect. c. 21. Atqui peræquè necessarium est praecipua vitae christianae officia clarè & absque figuris proponi, quam praecipuos ac fundamentales fidei articulos. Et idè (quia in gemino charitatis praeepto, tota lex pendet, & Prophetae, & finis praeepti est charitas, 1. Thimoth. 1. *Et non praecipit Scriptura, nisi charitatem, nec culpam, nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum.* Augustinus 3. doct. christ.) idè (inquam) perpicuis verbis tradita sunt geminae praeepta charitatis; testeque eodem Augustino ibidem c. 36. *Quisquis Scripturas divinas, vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videatur, ita ut eo intellectu non adificet istam geminam charitatem, Dei & proximi, nondum intellexit. Quisquis verò talem inde sententiam duxerit, ut hinc adificanda charitati sit utilis, nec tamen hoc dixerit, quòd ille quem legit, eo loco sensisse probabatur, non perniciosè fallitur.* Imò sensus omnis aedificativus charitatis, destructivusque cupiditatis, tamen si fortè non consideratus ab Authore proximo, si tamen eum innuunt verba Scripturae, tamen si subobscurè, legitimus est censendus, à Spiritu sancto intentus. Quamvis enim fortalsè non sit secundum specialem intentionem, èd loci spectatam ab Authore proximo, est secundum generalem intentionem, in omni Scriptura spectatam à Spiritu sancto, juxta Apostolum, & Augustinum supra. Unde Gregorius Magnus in c. 3. Ezech. sic ait: *Quisquis Expositor in explanatione sacri eloquii... virtutem requirens, ipse aliter, quam is, per quem prolata sunt, senserit, etiam si sub intellectu alio aedificationem charitatis requirat, Domini sunt verba quae narrat: quia ad hoc solam*

Dem

Deus per totam nobis suam Scripturam loquitur, ut nos ad suum & proximi amorem trahat.

100 *Regula sexta.* Quando per regulas præcedentes verum sacri eloquii sensum assequi non possumus, consulendus est Ecclesiæ sensus, Patrumque consensus, juxta Tridentinum n. 98. relatum. Dum igitur omnes, vel ferè omnes Patres in aliquo sensu, tamquam legitimo, conveniant, contrarium in sensum Scripturam interpretari verat Concil. ibidem. Dum verò dissentiant inter se Patres, eorum sententia præferenda, pro qua clariora efficacioraque Scripturæ sunt testimonia. De quo si dubium sit, illorum Patrum sententia prælegenda est, quorum (in materia de qua agitur) autoritas est præcipua, ut Augustini in materia de Gratia.

101 Sensum porò Ecclesiæ, vel ex traditione dignoscimus (de qua capite sequenti) vel ex definitione, seu declaratione ipsius, vel ex consuetudine, quam tota vel ferè tota frequentat Ecclesiæ, de qua S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12. ait, quòd *maximam habet auctoritatem Ecclesiæ consuetudo, quæ semper est in omnibus amulanda (quia & ipsa doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesiâ auctoritatem habet)* vel denique ex publicis orationibus, quibus omnes per Ecclesiâ Sacerdotes sub Missæ sacrificio, vel Horarum Canonicarum officio, Deum obsecrare solent: utpote ex quibus Ecclesiæ sensum Augustinus ipse demonstrat in l. de dono Persever. c. 23. sicut & Cælestinus Papa in Epist. ad Episc. Gall. c. 11. ubi sic: *Obsecrationum quoque sacerdotalium sacramenta respiciamus, quæ ab Apostolis tradita, in toto mundo, atque in Ecclesiâ Catholica uniformiter observantur, ut legem credendi statuat lex supplicandi.*

102 *Istæ sunt regulæ ad legitimam interpretationem Scripturæ sacræ; pro germana etiam SS. Patrum interpretatione proportionaliter observandæ. Quorum proinde testimonia 1º. intelligenda sunt juxta proprium sensum quem liquidò præ se ferunt verba ipsorum, nisi alia testimonia eorundem manifestè cogant in oppositum. Aliàs nihil etiam fixum ex testimoniis ipsorum erui possit, sed ad suum cuique sensum trahere illa liceret. Quod improbatum est Prolegom. 1. c. 6. & Prolegom. 2. c. 7. & 17. & Prolegom. præsentis c. 11.*

103 2º. Legitimus sensus doctrinæ Sanctorum, est ille, quem contextus sermonisque circumstantiæ probant ab ipsis intentum; non ille, quem pro visa sibi ratione, absque adminiculo contextus, vel circumstantiarum sermonis, sibi quisque fingit. Aliàs tota pariter auctoritas ipsorum enervaretur, semper Patres dicerent quod vellemus, quodque unicuique ratio sibi visa suggereret, ad cuius præscriptum inflectere liceret documenta Patrum. Quod iidem locis pluribus est improbatum. *Optimus ergo lector est (inquit Hilarius l. 1. de Trinit.) qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis potius quam imponat, & retulerit magis quam attulerit; neque cogat id videri dictis contineri,*

Tom. I.

quod ante lectionem præsumpserit intelligendum.

3º. Cum disceptatio est de sensu, quem sanctus Doctor intendit, præ alio tenendus est ille, qui conformior est usitatæ phrasi ipsius, textualque obscurior per clariorem illustrandus, ac summoperè cavendum, ne per unum vel alterum subobscurum, vel obiter scriptum, innumeri manifestique subvertantur, vel excogitatâ distinctiunculâ, absque ullius textus adminiculo, textus omnes eludantur. Tum ob dicta n. 99. & Proleg. 1. n. 49. & 50. & Proleg. 2. n. 129. Tum quia id contrarium est legitimo distinctionum usui, qui est ad firmandam illustrandamque, non ad eludendam subvertendamque doctrinam, cui adhibetur.

CAPUT XV.

Regulæ ad dignoscendam Traditionem.

Prima est declaratio Ecclesiæ, asserentis aliquid à Christo vel Apostolis esse traditum. Ecclesiæ namque columna est, & firmamentum veritatis, regiturque & instruitur à Spiritu S. ne erret in veritatibus & traditionibus declarandis.

Secunda: quando universa Ecclesiæ aliquid tenet, quod neque in sacris Litteris habetur, neque in Conciliis institutum reperitur, signum est ab Apostolis esse traditum. Ita S. Augustinus l. 4. de baptismo c. 24. *Quidquid autem tenetur ab omnibus unanimiter Patribus, ab universa tenetur Ecclesiæ. Si ergo omnes unanimiter Patres in aliqua fidei vel morum veritate conspirant, quæ nec in sacris exstat Litteris, nec in Conciliis instituta est, hujusmodi veritas censetur Apostolicæ esse traditionis.* Et de hujusmodi Zozimus Papa c. *contra statuta* 25. q. 1. dicit: *Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest auctoritas: apud nos enim inconculsis radicibus vivat antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reverentiam.*

Tertia: ubicumque plures è gravioribus, plurium Nationum, Patribus apertè conspirant in eundem sensum, in materia fidei vel morum, nec aliorum veterum Patrum sententia reperitur in contrarium, conspirans illorum sententia, sufficiens argumentum est traditionis, cujus SS. Patres depositarii sunt ac testes fideles. Probat, tum ex Tertulliano l. de Præscript. c. 28. dicente: *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.* Tum ex eo quòd aliud argumentum traditionis, non legatur in Conciliis Nicæno, Ephesino, Constantinopolitano, Chalcedonenli, cæterisque Conciliis; utpotè, in quibus prolata non leguntur Patrum omnium testimonia (quod & nimis prolixum, & moraliter vix possibile fuisset) sed plurimum è gravioribus, nullo aliorum præscorum Patrum testimonio in contrarium apparente. In horum fidem Salmeron to. 1. Proleg. 9. c. 50. refert, quòd "consilium Sismi Diaconi libenter accepit Theodosius Impe-

107 rator, ut, in controversia de fide Trinitatis cum hæreticis, producerentur sententiæ tantum eorum Patrum, qui in veteri, sive in priori Ecclesia floruerunt. Ac in tertia Oecumenica Synodo, quæ Ephesi celebrata est contra Nestorium, paucorum quorundam Patrum testimoniis, qui in proxima Ecclesia illustres extiterant, causa evicta fuit. Atque hanc rationem cunctas hæreses jugulandi sectata sunt cætera omnia Concilia Catholica. Vincen-
108 tius quoque Lyrinensis commonit. 2. c. 2. ostendit, in Concilio Ephesino, totius Ecclesie Traditionem decem Patrum Orientis, & Occidentis testimonio comprobata fuisse, nec majorem testium numerum ad id desideratum fuisse.

108 Eandem rationem, sive regulam, sectati sunt Patres passim omnes. Hac enim ratione S. Hieronymus Helvidii jugulavit hæresim. S. Augustinus hæresim Donatistarum, Pelagianorumque. S. Leo Papa eadem ratione Eutycherem de hæresi convicit apud Leonem Augustum, sicut & Monothelitas Agatho. Idem adversus Græcorum errores Concilium præstitit Florentinum.

CAPUT XVI.

Regule in hac nostra Theologia Morali sequenda.

109 **R**ecapitulando itaque hæc dicta, sive tot, & tam palpabilia argumenta, quibus tum autoritate, tum ratione, tum experientia demonstratum est, rationem purè humanam (antecedentem documenta Scripturæ, Ecclesie, Patrum) ob nimiam cæcitatem & insufficientiam suam, atque in errores proclivitatem, idoneam non esse regulam, quæ nos dirigat in materia morum; statutum nobis est ipsam habere suspectam, nec Moralem nostram tam lubricæ committere regulæ, ne in nos quadret illud Augustini 32. contra Faustum 19. *Quò te committis anima misera, infirma, carnalibus nebulis involuta, quò te committis?* Ei se committat, qui voluerit; desipiat cum ea, qui tot argumentis experientisquæ adduci noluerit, ut sapiat. Nobis statutum est,

110 1°. Acquiescere monitis Spiritûs sancti. Proleg. 2. c. 13. relatis.

111 2°. Insistere documentis & exemplis Sanctorum, veterumque Theologiæ Moralis Compilatorum, imò ipsius etiam Christi, Apostolorum, Conciliorum, summorum Pontificum, tum ibidem, tum Prolegom. 1. c. 7. productorum.

112 3°. Servare regulas christianæ humilitatis, simplicitatis, modestiæ ac prudentiæ, Prolegom. 2. c. 14. Regulas item sapientiæ, ibidem c. 17. recensitas.

113 4°. Moralem nostram depromere ex solis germanis fontibus illius, sive firmis, tutis ac propriis Theologiæ principiis, de quibus Prolegom. 3. c. 9. utpote ex quibus solis sua mo-

rum dogmata deprompserunt Concilia, summi Pontifices, veteresque Patres omnes; quæque sola, tamquam propria Theologiæ principia Sixtus V. commendat in Bulla *Triumphantis Hierusalem*, dicens, *quod hujus tam salutaris scientiæ cognitio & exercitatio ab uberimis divinarum Litterarum, SS. Pontificum, SS. Patrum & Conciliorum fontibus dimanat.* Ex quibus etiam Patres ac Theologi novissimi Concilii Tridentini sententias suas derivare jussi sunt, ut vidimus Prolegom. 1. n. 58.

5°. Ab extremis opinionibus, tam scilicet rigidioribus, quàm laxioribus cavere. Ob rationes allatas Prolegom. 2. c. 18.

6°. Incerta ut certa non definire, in materiisque Catholicis inter Doctores adhuc hinc inde controversis, nullaque adhuc Ecclesie declaratione alterutram in partem determinatis, ab omni censura, nota, improprio adversæ partis abstinere. Ob dicta ibidem c. 9.

7°. A generalibus Dei præceptis, Scripturæque sententiis, ratione purè humanâ, nobis visâ, numquam excipere, tamque Scripturam, quàm SS. Patres, juxta regulas 14. supra memoratas, rotundè explicare, ut sapiunt, utque contextus & circumstantiæ sermonis exigunt.

8°. Ubicumque SS. Patres stabunt pro dogmate aliquo, jus divinum, seu naturale, seu positivum concernente; Recentiores verò, ob solam humanam rationem, sibi visam, stabunt ex adverso, Patrum autoritatem doctrinamque, præsertim inconcussa tutissimaque Augustini & Aquinatis dogmata, Recentiorum illorum opinionentis præferre, solosque illos Theologos audire, qui ex germanis Theologiæ Moralis fontibus supradictis doctrinam suam erunt; non verò Recentiores illos, vel Recentiorum græges, qui à regia Sanctorum Theologia recedunt. Neque enim talium multitudo conciliat ipsis autoritatem in Morali doctrina magni faciendam, cum Moralem doctrinam suam ex germanis legitimisque fontibus non deriverit, nec proinde ipsi, ea in materia, ad numerum solide eruditorum pertineant, meliusque sit nullos, quàm tales Theologos habere, ut ex Gersono Merbesius observat in Summâ Christiana p. 1. q. 15.

CAPUT XVII.

Rationes cur Moralis nostra potissimum depromatur ex S. Augustino & S. Thoma.

118 **T**amet si Morales resolutiones nostras ex aliis quoque Patribus sumus deprompturi, potissimum tamen ex Augustino & Aquinate; neque enim dubitare possumus, tot inter errandi pericula, tutò fore Moralem doctrinam, si duorum illorum præclarissimorum Doctorum vestigiis insistat; cum nec securiores Duces (post sacros Scriptores) videatur habere posse, nec probatiores sequi Doctores.

Enimverò quod ad Augustinum attinet, 23 Summi Pontifices, Concilia 15, omnes

post ipsum Patres, & Ecclesiæ Doctores, primarii etiam quique Theologi, vel ipsi quoque Scholasticorum Principes, ad eam magnificè de ipso, deque doctrina ipsius fenserunt, atque etiamnum sentiunt, ut in cælum usque extollant ipsum, tamquam Doctorem post Canonicos Scriptores præcipuum, quo nullus clarior extitit.

120 Ipsum namque Gelasius Epist. 17. ad Episcopos per Picenum, vocat, *Ecclesiasticorum lumen Magistrorum*. Sixtus IV. inter incemerata Ecclesiæ Doctores præcipuum, Sixtus V. in Bulla contra Genet. præcipuum Ecclesiæ lumen. Cælestinus epist. ad Episc. Gall. Doctorem quem nunquam sinistra suspitionis rumor aspersit; quem tante scientia olim fuisse meminimus (inquit) ut inter Magistros optimos, etiam à meis Prædecessoribus haberetur, de quo bene omnes in communis fenserunt, utpote qui ubique cunctis & amori fuerit & honori. Martinus V. serm. de transtat. S. Monica, tanta eruditionis Doctorem, ut unus omnium Patrum Sapientumque ingenia ac studia exhibeat.

121 Eundem Possidonius in epist. ad Macedonium, *Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, sapientia abyssum prædicat*. Consentius in epist. ad Augustinum, inter Augustinianas 221. *Doctrina Christiana culmen*. Paulinus in epist. ad eundem, inter Augustinianas 249. *Doctorem Aquilam sublimis omnibus volantem*. Darius Comes epist. ad eundem 263. Doctorem ad eum divinum, ut homines ipsum audientes, putarent se quasdam immortalitatis leges, non modo de calo, sed in ipso constitutos calo suscipere, & quasdam Dei voces non longè de templo, sed prope ipsum Dei tribunal adstantes audire. Macedonius epist. 51. ad eundem Doctorem, *cujus opera tantum habent acuminis, scientia, sanctitatis, ut nihil supra sit*. V. Beda l. de sex ætatibus, præminentissimum Doctorem. Isidorus Hispalensis l. 8. origin. Hugo de S. Victore, Didascal. l. 4. c. 14. *omnes Ecclesiæ Doctores ingenio vincuntem incomparabiliter*. Rursum Hugo de S. Victore serm. 25. *Inde & de ipso in hac ejus solemnitate canimus, quod Prophetarum & Apostolorum spiritus plenus, que prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secundà dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia*. S. Antoninus 2. p. histor. c. 8. tit. 10. *Gemmam Doctorem, Patrem Theologorum*. Cui contradicere fas non est, inquit S. Idelphonus serm. 2. de B. V. Et Albertus Magnus 2. p. Sum. Theol. tract. 14. q. 184. ad q. 3.

122 De eodem S. Vincentius Ferrerius serm. de S. Augustino, testimonium perhibet, quod omnes Doctores qui venerunt post Augustinum, sustentantur super ejus doctrinam sanctam, puram, Catholicam, auri purissimi, sine errore falsarum opinionum. Quodque quilibet Doctor est contentus ad probandum dictum suum, si potest habere unam auctoritatem Augustini. Et S. Thomas Villanov. serm. 1. de S. Augustino: *Sicut sol omnia astra; ita ceteros omnes, post A-*
Tom. I.

postolos, superat Augustinum. Item, *quis in Ecclesia Dei lucet ut Augustinus? a sole omnia astra lucent: ab Augustino, qui post ipsum fuerunt Doctores, sapientia lumen accipiunt*. Et ante utrumque S. Remigius Episcopus Altifiodorensis in epist. 21. ad Cor. *Sicut sol in lumine excedit omnes planetas; ita Augustinus omnes excessit in exponendo sacras Scripturas*. Alii Doctores comparantur stellis; ipse Augustinus comparatur soli: quia sicut stelle lumen a sole recipiunt; sic omnes Doctores lumen recipiunt ab Augustino.

Non mirum proinde, si Scholastici Doctores Augustinum sequantur tamquam primum Ecclesiæ Doctorem, vel in primis unum (propterea ipsa Ecclesia testatur, in Officio Festi ipsius, dicens, quod, tam multa piè, subtiliter & copiosè scripsit, ut doctrinam christianam maxime illustravit. Quem in primis secuti sunt, qui postea Theologicam disciplinam viâ & ratione tradiderunt. Quo fructu secuti sint, in Angelico patuit Doctore, de quo Urbanus IV. in diplomate ad Tholofates, ait, quod Beati Augustini vestigia insequens, Ecclesiam universam doctrinis & scientiis quamplurimis ornavit.

Cæterum licet communi Ecclesiæ Patrum, que traditione, Augustini gloria tanta sit, in omnibus quæ docuit & scripsit (quæ omnia S. Gelasius Papa, in Concilio 70. Episcoporum, probavit, custoditque & recipi mandavit) præcipua tamen laus ipsius in illis est operibus, quæ contra hæreticos, & maxime contra Pelagianos, Semipelagianosque, de Gratia & Prædestinatione conscripsit. Tam gloriosum quippe de hæreticis reportavit triumphum, ut D. Hieronymus epist. 25. ipsi rescripserit hunc in modum: *Macte animo, in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ fidei venerantur atque suspiciunt, & quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur*.

De ipso Prosper contra Collatorem, testimonium perhibet, quod, non solum Pelagianam hæresim, adhuc in suis detractionibus (id est in Semipelagianis) palpantem, sed etiam multas prius hæreses in dicto verbi gladio debellavit. Ibidem c. 1. *Viginti amplius annis contra inimicos Gratia Dei, Catholica acies, hujus viri ductu, pugnat & vincit. Vincit, dico, quia non patitur respirare quos vincit*. Et c. 41. *sancta memoria Papa Bonifacius, cum esset doctissimus, tandem adversus libros Pelagianorum B. Augustini responsa poscebat*.

De ipso quoque Fulgentius l. 2. de verit. prædest. c. 18. *B. Augustinus, indutus virtute ex alto, abundantius illis omnibus (Patribus utique, Græcis & Latinis) laboravit; non autem ipse, sed Gratia Dei cum illo. Ipse ministerio Dominus uberiorem hujus rei fidelibus suis instructionem præbuit. Non solum ipse, de hoste victoriam referens, triumphavit; quin etiam posteris certandi & vincendi ordinem, si quando pravitas residuo ausu nefandum caput erigere niteretur, ostendit*. Hunc

legas omnis qui salutem eternam adipisci desiderat.

- 127 De Gratia scribendi provinciam, duo Africana Concilia, Carthaginense scilicet & Milevitanum, ipsi demandasse, scimus ex ipsius epist. 150. ubi sic: *Curam scripturarum mihi Fratres & Patres mei Coepiscopi duorum Conciliorum Numidia & Carthaginis imponere dignati sunt.* Ejusdem quoque Milevitan Arauficanique de Gratia Canones, ex Augustini sententiis descriptos esse, notum est conferenti.
- 128 Traditam verò ab ipso de Gratia doctrinam, ab Ecclesia tota approbatam, receptam assertamque esse, testis imprimis est Prosper in ep. ad Ruffinum c. 3. *Noverunt non solum Romanam Africanamque Ecclesiam, sed & per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrina hujus viri, sicut in vota fide, ita in Gratia confessione congruere.* Testis Hormisdas Papa epist. ad Possessor. *de libero tamen arbitrio, & Gratia Dei, quid Romana, hoc est Catholica, sequatur & asseveret Ecclesia, in variis libris B. Augustini, & maxime ad Hilarium & Prosperum, posse cognosci.* Testis Joannes II. epist. 3. ad quosdam Senatores: *S. Augustinus, cujus doctrinam, secundum Praedecessorum meorum statuta, Romana sequitur & servat Ecclesia.*
- 129 Detractores verò Augustini, qui piis ejus contra Pelagianos disputationibus obstantes, ipsum in nonnullis excessisse musitabant, solisque articulos ab Apostolica Sede definitos recipiebant, praesumptionis arguit Caëstinus Papa in epist. ad Episc. Gall. c. 3. *Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem haereticorum sensibus, seu pravitate seu imperitiâ demorantes, pissimis disputatoribus obviare praesumunt, &... Magistris nostris, tamquam necessarium modum excefferint, obloquantur, eaque tantummodo sequi & probare profitentur, quae sacratissima B. Petri Apostoli Sedes, contra inimicos Gratia Dei, per ministerium Praesulum sanxit & docuit.*
- 130 Quapropter Augustinus, maximus post Apostolos praedestinationis Doctor, & lingua veteris Ecclesiae, quantum ad illam de Gratia doctrinam, nuncupatur à Cardinale Perronio l. 1. Responf. ad Regem Britann. „ Apostolica Sedes, „ ait Bellarminus in notis ad 10. tom. Baronii, „ S. Augustini se professâ est de Gratia & libero arbitrio probare sententiam, „ (quod ad solos articulos à S. Sede definitos, restringens Nicolaus Du Bois, nescio an effugiât proximè allatam Caëstini redargutionem) „ adeò ut S. Augustini autoritas & doctrina lædi nunc, & ulla ex parte impugnari ac reprehendi non possit sine manifesto 20. & amplius „ SS. Pontificum contemptu, & sine singulari „ S. Sedis injuria.
- 131 Patia dant primarii alii Societatis Theologi, ut Suarez Prolegom. 6. de Gratia ubi dicit: „ quidquid in hac materia Augustinus ut certum „ affirmat, & ad dogma fidei pertinens, à quo

libet prudente & erudito Theologo esse defendendum & tenendum, etiam si non certò constaret, esse ab Ecclesia definitum. Tum quia cum Ecclesia in hac materia tantum detulerit Augustino, ut ejus doctrinam, in damnandis erroribus contrariis Dei Gratiae, secuta fuerit; magna esset temeritas privati Doctoris, qui Augustino, aliquid de Gratia Dei tamquam orthodoxum docenti, contradicere auderet; praesertim cum tot annis, tantâ sapientiâ, tanto ingenio, tantâ diligentia & instantiâ, & (quod caput est) tot Dei donis & auxiliis praeditus, pro divina Gratia tuenda & explicanda laboraverit... Unde tandem concludo, non tantum in rebus, quas Augustinus certissimas aestimat; sed etiam in his omnibus, quae simpliciter, tamquam probabiliora, constanter & ubique amplectitur, sententiam ejus esse praefendam, nisi communis Patrum & Ecclesiae autoritas obstare videatur; quod raro vel nunquam continget.

Dionysius quoque Petavius Theol. dogm. 1. 2. to. 1. l. 9. c. 6. „ Omnium „ (inquit) „ Latinorum, quorum in hac controversia majorem dixi autoritatem „ (quàm Graecorum) „ Princeps est, consensu Theologorum, Augustinus: cujus de Gratia sententiam, quotquot deinde secuti sunt Patres ac Doctores, tum verò Ecclesiae Romanae Pontifices... ratam & Catholicam esse judicarunt, ut hoc satis magnum putarent veritatis argumentum, quod ab Augustino positum ac decretum esse constaret.

Hæc plurimum observanda sunt, utpote valde profutura ad scopum Theologiae nostrae Moralis, cujus fundamentales quasdam resolutiones pendere ab Augustiniana de Gratia doctrina, constabit ex dicendis; ut proinde non casu factum sit, quod qui fideles permanferunt totius doctrinae ipsius de Gratia defensores, Moralis Christianae atque Evangelicae permanferint tenaciores; eam econtra relaxarint, qui ab Augustiniana de Gratia doctrina cum Molina recesserunt.

Prima itaque ratio propter quam S. Augustinum sequimur, tamquam principalem Moralis nostrae Duce[m], est mirifica illa Augustiniana doctrinae approbatio, & receptio in Ecclesia. Ideò verò S. Thomam tamquam fidelissimum Augustini Discipulum Magistro adjungimus, quia de ipso Joannes XXII. in Bulla Canonizationis declarat adimpletum in ipso vericulum illum Psalmi: *Rigans montes de superioribus suis, de fructu operum tuorum satiabitur terra.* Addiditque vivæ vocis oraculo, quod tot miracula edidit, quot articulos scripsit. Innocentius VI. apud Catharinum in lib. de Immac. Concept. *Hujus Doctoris sapientia praeter ceteris (exceptâ Canonicâ) habet proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum, ita ut nunquam, qui eum tenuit, inveniatur à tramite veritatis deviasse; & qui eum impugnavit, semper fuit de veritate suspectus.* Clemens VIII. in Brevi ad Neapol. ipsius

admirabilem vocat doctrinam... sine ullo prorsus errore conscriptam, in qua conscribenda interdu[m] SS. Apostolos Petrum & Paulum alloquentes, locosque illi, Dei jussu, enarrantes habuit, expressa Christi voce comprobata[m], &c. Quapropter vel ipse sanctissimus Societatis Jesu Fundator, S. Ignatius, teste Francisco Maria Cardinale à Monte, in relatione facta coram Gregorio XV. 19. Januarii 1622. novas opiniones haud unquam admisit, & in doctrina scholastica doctrinam Doctoris Angelici securus est.

135 Altera ratio, pro S. Thoma, est quia Alexander VII. RR. PP. Prædicatoribus an. 1656. inter Comitia Generalia declarari fecit: *redere se novarum opinionum hoc seculo in Theologiam Moralem inuictarum, quibus disciplina evangelica resolvitur, ac conscientis, cum gravi animarum periculo, illudatur; seque maxime velle, in Ecclesia hoc morbo laborantis remedium, opus parari ex severiori & iuta sanctissimi Præceptoris doctrina, quo hac morum & opinionum licentia, qua in dies grassatur, quasi canterio cohiberetur.* Sic refert R. P. Vincentius Baron, primus eorumdem Comitiorum Definitor, in epist. ad sui Ordinis Generalem præfixa libro Mercori, cui titulus, *Basis totius Moralis Theologiae, &c.*

136 Tertia pro utroque ratio est, quia S. D. Alexander VII. in Breui ad Facultatem Theologicam Lovaniensem, dato 7. Augusti 1660. inconcussa tutissimaque Augustini & Aquinatis dogmata declarat his verbis: *Non dubitamus quin... præclarissimum Ecclesie Catholicae Doctorem, Augustini & Thoma, inconcussa tutissimaque dogmata sequi semper & impense revereri velitis. Quorum profecto sanctissimorum virorum penes Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, novi præconii commendatione plane non egent.*

137 Scio quod Honoratus Fabri dicat, Alexandrum VII. non vidisse unquam istud Breve, sancteque juret, id se accepisse à Veckeno, sodali suo, qui Alexandro acceptissimus fuit. Sed noster Gabriel à S. Vincentio, Carmelita Discalceatus, Clementi X. acceptissimus, in lib. de remed. ignor. disp. 14. dub. 9. n. 149. in contrarium refert testimonium Cardinalis Nerlii ut sequitur: „ Cardinalis Nerlius, tunc temporis Secretarius Breuium, dixit cuidam viro gravissimo, quod hoc Breve ipse composuit ex commissione dicti Alexandri VII. & quod Pontifex illud attentè legit, & sigillum dedit, ut illud sigillaretur, & ad dictam Universitatem mitteretur. „ Illustrissimus Augustinus Favoriti Innocentio XI. à secretis die... Aprilis 1676. idipsum testificatus est Deputatis Lovaniensibus, dum in atrio Pontificis ipsius audientiam præstolabantur, prout ab uno eorumdem Deputatorum accepi; qui & juratum ad id obtulit testimonium. Sed & ipsemet Innocentius XI. in Breui dato 23. Febr. 1677. & Innocentius XII. in Breui ad Facult. Lovan. dato 6. Febr. 1694. Augustinum dicit *tanta*

scientia fuisse, ut inter Magistros optimos etiam à nostris Prædecessoribus haberetur, & cujus doctrinam, secundum eorumdem Prædecessorum statuta, Romana sequitur & servat Ecclesia. Alter verò (S. Thomas) mirà eruditione eandem Dei Ecclesiam clarificat, & sanctà operatione fecundat. Hos dum Universitas vestra doctrina Duces secuta fuerit, securè certabit contra hostes orthodoxæ fidei, in Ecclesia gloriam & edificationem.

Quarta ratio est, quia celebriores Christiani 138 ni Orbis Academiae, Parisiensis, Lovaniensis, Salmanticensis, &c. sibi gloriosum arbitrantur duorum illorum præclarissimorum Sanctorum doctrinam profiteri. Ad quod Professores suos juramento adstrinxit Academia Salmanticensis, „ arbitrata, dum eorum doctrinæ vestigiis inhaeret, omnes alios Doctores sacros (cum hi duo omnium aliorum compendium sint ac epilogus) amplexari, „ prout habetur in libro, quem projustitia & æquitate juramenti istius, eadem Academia, seu, nomine ipsius, & sub ipsius approbatione Basilius Pontius edidit.

Quinta, quia in eodem libro, multipliciter 139 ostenditur „ quantum Ecclesie bono conducatur, horum Sanctorum auctoritatem propugnare, „ hac potissimum tempestate, cum quidam, in libris noviter in lucem editis, & viva voce, maxima cum libertate, & cum exigua reverentia, de Patribus Ecclesie loquuntur: cupientes persuadere, non esse rationi consentaneum, in genera sublimia hujus sæculi, horum Patrum doctrinæ astringere, sed cui libet ad placitum opinari, liberum esse debere.

Inter cætera verò argumenta, quibus hoc 140 ibidem comprobatur, momentosa sunt ad intentum nostrum duo sequentia. Primum, ex articulo 1. §. 4. „ In Academiis Catholicorum, tantum curæ in sanctorum Doctorum disciplina & honore tuendis adhiberi debet, quantum ab hæreticis in minuenda eorum auctoritate impenditur. Fundamentum enim cuiuslibet erroris, est, veritatis defensores (Doctores videlicet sacros) sua auctoritate spoliare, sacra Concilia parvi pendere, manifesta hæresis est: doctrinam Sanctorum contemnerent, eorumque auctoritatem enervare, prælatà ipsis ingenii proprii inventionem, superbia est periculosa, quæ majoribus damnis causa & principium esse potest.

Alterum, ex articulo eodem §. 5. „ Cogitavit Academia, eam licentiam, quæ det illis libertatem opinandi in rebus Theologicis, nullà habitâ ratione principalium Ecclesie Sacerdotum, suis Professoribus non posse concedi, quin ipsi exponantur immodicæ curiositati, & Theologia ipsa (cujus finis est, veritates fidei certè & dilucidè explicare, ac mores hominum conscientiasque dirigere) extra legitimos & proprios terminos ac limites trahatur, ac peregrinâ & hæcenus inauditâ formâ induatur... Et quia se unam ex primis Orbis Christiani Academiae agnoscit, cupit ut Professores & discipuli, id quod in Ecclesia tutius, antiquius,

& majoris est authoritatis, teneant: ideòque D. Augustinum & Thomam elegit... Hac ratione Academia suam amplitudinem in tuto collocat, simulque authoritatem Facultatis Theologicae & suorum Professorum ab omnibus hujus saeculi novitatibus immunem servat, & ne ulterius serpent, quantum in ipsa est, providet. Quia experimento comperit Theologiam scholasticam varias mutationes passam esse... & ex hac instabilitate veritatem ipsam in evidentiâ pericula conjici.

142 Ultima ratio nostra est, quia iudicio sapientissimae istius Academiae, imò (quod caput est) iudicio laudatorum summorum Pontificum, in tuto erit Theologia nostra, si duorum illorum principalium Ecclesiae Siderum vestigiis insistat; eoque ipso Patronos habebit omnes nominatos Pontifices, Patres & Doctores, tam mirificos Augustinianae Angelicaeque doctrinae commendatores, approbatores & sectatores. Denique (si fides est laudatae Academiae) patronos habebit, omnes alios Doctores sacros: cum hi duo omnium aliorum compendium sint & epilogus.

143 Ista sunt rationes, quae nos movent, ut dicamus de Augustino & Aquinate, quod Mellissus Doctor epist. 77. dixit de Augustino & Ambrosio: *Ab his duabus columnis, crede mihi, difficile avellor, cum his me errare & sapere fateor.* Quod non solum dixisse pro casu particulari, (de quo agit ibi) patet ex eo quod ferè in omnibus, & per omnia, Augustinum sequatur. Quem etiam Innocentius XI. nuni. 166. referendus, testatur, Ecclesiam Dei, *edictis... ad vna ac morum ex Christi institutione formandorum instructionem... irrefragabilibus scriptis... illustrare*, atque adeò Moralis Christianae Doctorem irrefragabilem esse.

CAPUT XVIII.

Solvuntur objectiones eorum, qui magnifica Ecclesiae de Augustino testimonia vellicare conantur vel extenuare.

144 **T**anta est Augustini gloria, tamque venerabilis authoritas ipsius in Ecclesia, ut vix hodie supersit, qui revelatâ facie palam eructare audeat sequentes propositiones ab Hispanica Inquisitione & Academia Vallisoletana damnatas: *Augustini quaedam dogmata ab Apostolica Sede in terminis damnata sunt. Augustini authoritatem interponentibus, respondendum: Ecclesiam in suis filiis usque hodie crescere, etiam eruditione. Augustinum Juliani argumentis non satisfecisse. Si triumphus Ecclesiae de Pelagianis niteretur posterioribus Augustini scriptis, immeritò de eis illa triumphasset. Volentem sustinere partes Juliani, non posse Augustini rationibus convinci. Utinam Augustinus, contra quod sentimus, sentiat, non admodum referre.* Superfunt tamen qui doctrinam Augustinianam contrariam sectantes, gloriam ipsius vellicare, vel extenuare conantur. Quod

ne minus in ipsum reverenter facere videantur:

Objiciunt 1°. per approbationes, capite 143 praecedenti relatas, consecratam quidem esse Augustini doctrinam; sed non sic, ut per illas è Scriptore non Canonico factus sit Canonicus, & infallibilis authoritatis.

Respondeo, quamvis ita sit, allatis tamen elogiis duplicem contineri Augustinianae doctrinae approbationem: unam definitionis, quoad dogmata necessariò fide credenda, sive quoad illam Augustini doctrinam, quam Sedes Apostolica sic fecit suam, ut definitur esse fide credendam. Alteram praerelationis, seu praerferentiae, quoad caetera dogmata ipsius, praesertim in materia de Gratia; in qua doctrina ipsius caeteris praerferenda declaratur, dum per approbationes illas Augustinus declaratur *praecipuum Ecclesiae lumen; Maximus post Apostolos Ecclesiae Doctor; sicut sol omnia astra, ita caeteros omnes post Apostolos superans, &c.*

Objiciunt 2°. Approbationes SS. Pontificum, in aliis quam fidei punctis, non eò tendunt, ut intelligamus, Augustinum nullis humanis defectibus obnoxium; sed rarioribus levioribusque. Cum nullus sit Sanctus cui non irrepat aliquando iudicii sicut & voluntatis lapsus.

Respondeo 1°. nos non negare, quòd Augustino contigerit aliquando iudicii non secus ac voluntatis lapsus (prout de seipso humiliter fateretur, in duobus Retractionum libris;) sed eos ibidem correxit, nec in illis finaliter permanit. An plures lapsus correxisset, si opus Retractionum (uti statuerat) profectum fuisset? incertum; cum in pluribus libris à se retractatis nihil correxerit (ut constat omni legenti lib. 2. Retract.) nec proinde confectarium sit, quòd corrigere statuerat illos alios, quos statuerat retractare. Neque enim id solum retractatur quod corrigitur, erratumque agnoscitur; sed illud etiam, quod absque correctione denuò tractatur, seu recognoscitur, revidetur, &c. prout constat ex libris proxime dictis.

Respondeo 2°. Ex eo quòd Augustinus (qui 147 aliis in materiis, librisque suis, tanta cum humilitate correxit agnovitque vel minimum lapsum suum, etiam solius vocis minus congrua) nihil correxit in suis contra Pelagianos libris, licet à se retractatis, praesertim in materia de Gratia (ut videre est l. 2. Retract. c. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. 67.) signum est, moraliter certum, quòd nullum in se iudicii vel incongruae vocis lapsum iis in libris agnovit; utpote quem alioqui cum caeteris correxisset. Si verò tantus, tamque humilis Doctor, nullum ibi lapsum agnovit; qui sunt isti, qui, iidem in libris, & materia, quam ibi pertractat, contra communem SS. Patrum sensum, tamque solemnes Ecclesiae approbationes, iudicii lapsum Augustino tribuere non verentur?

Objicies 3°. Doctrina Augustini solum univ¹⁴⁸ersam, sive in genere approbata est, non in specie,

specie, quoad omnia singulaque placita ipsius.

Respondeo: sic approbata est universim, ut approbata sit abique exceptione. Quod autem sine exceptione approbatum est ab Ecclesia, ut sic approbatum recipere, ac sine exceptione nos quoque approbare debemus, dicereque cum Prospero (hanc ipsissimam Semipelagianorum objectionem versante) lib. contra Colatorem c. 42. *Apostolica Sedes, quod a præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio jungit, laude non dividit.*

149 Objicies 4°. Augustini autoritas non ita est irrefragabilis, ut si contradicat ipsi Hieronymus (quem in exponendis Scripturis Doctorum maximum Ecclesia nuncupat in Festo ipsius) vel Chrysostomus, vel aliquis alius è gravioribus Patribus, ab Ecclesia pariter approbatus & commendatus, non liceat, relicto Augustino, sequi Hieronymum, vel Chrysostomum, &c.

Respondeo 1°. Hieronymum subinde quidem in minutioribus, circa Scripturæ intelligentiam, Augustino contradicere; sed hinc ad summum consequi aliquem parum cum Hieronymo sapientiæ & autoritatis posse in æquum Augustino contradicere; non verò modernos Casuistas, vel Molinistas, seu alios Noviores, non parum cum Hieronymo autoritatis, imò velut nanos in comparatione istius Gigantis, nisi evidenter fulciantur autoritate Hieronymi, vel parum S. Doctoris. Quorum proinde ferenda audacia non est, dum ipsos non pudet Augustino errorem tribuere.

150 2°. Augustinum tempore Hieronymi nondum fuisse tot & tantis SS. Pontificum, Conciliorum & Patrum approbationibus supra cæteros exaltatum.

151 3°. In iis quæ Augustinus contra Pelagianos disputavit (de quibus potissimum agimus) Hieronymum sibi in nullo contradicentem habuit, imò nec Chrysostomum, nec alios graviores Patres antiquos, prout ostendi to. I. de Deo dist. II. de prædest. n. 225. Quamvis enim quidam ex ipsis, ante exortam Pelagianam hæresim, adeo lubricè locuti sint, ut nonnullis videretur semipelagianizare, piam tamen explicationem admittunt, ut ibi videre est.

152 4°. Dato, non concessio, quòd aliquem, vel aliquos (ea in materia) sibi contradicentes habuisset, præ illis adhuc sequendus esset, utpote ea in materia destinatus à divina providentia, approbatusque ab Ecclesia, sicut & ab omnibus post Augustinum Patribus, tamquam in ea materia præcipuus, tamquam Doctor Doctorum, Pater Patrum, &c. Cui etiam Deus, ut Pelagianos Semipelagianosque potenter debellaret, maxima præ cæteris sapientiæ cælestis dona contulit, quibus munitus diligentissimè tot annis, tamque copiosis scriptis, præ aliis omnibus, ex professo laboravit, ubi alii ante exortam illam hæresim, non nisi

obiter de illa materia locuti sunt, prout implet Augustinus testatur in l. de prædestin. Sanct. c. 14. dicens: *Quid opus est ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari. Quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogèrentur; unde factum est, ut de Gratia Dei quod sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transseuer attingerent; immorarentur vero in eis, quæ adversus alios Ecclesia inimicos disputabant.*

5°. Tamen autoritas Augustini, in materia Gratia, non sit irrefragabilis, hoc sensu, quòd ei in nullo puncto refragari liceat, salva fide: aliquo tamen sensu irrefragabilem declarat Innocentius XI. in Bulla n. 169. referenda, utique hoc sensu, quòd non liceat eam erroris arguere, vel in ea materia Doctorem alium ipsi præferre; vel etiam hoc sensu, quòd nemo probabiliorem ea in materia possit doctrinam tenere.

Objicies 5°. Non est cur, ob gravem rationem, ex adverso stantem, ab Augustino recedere non liceat: cum autoritas ipsius non sit majoris ponderis, quam rationes ipsius evincant.

Respondeo negando antecedens: quia rationes contra doctrinam tanti Doctoris privatim occurrentes, ex dictis Prolegom. 1. & 2. haberi debent suspectæ, easque (citra necessitatem manifestè cogentem) ipsius autoritati præferre, est inniti prudentiæ suæ. Deinde propositionem istam: *Augustini autoritas non plus valet, quam rationes (quas allegat) evincant*, Generalis Inquisitio Vallisolerana merito proscripta. Si enim rationes, quas allegat, convincentes tibi non videantur, convincentes visæ sunt Augustino, cujus iudicium præferendum est tuo.

Objicies 6°. Quid si in scriptis Hieronymi contra Rufinum reperitur aliquid contra Augustinum? Hieronymum, datâ hypothesi, præferendum Nicolaus Du Bois probat ex eo quòd de scriptis illis Gelasius, cum Concilio Romano, dicat: *Illam sententiam, quæ Hieronymum sentire cognoscimus. Et non solum de Rufino, sed etiam de universis quos vir sapiens memoratus zelo fidei & religionis reprehendit.*

Respondeo id obijci minùs reverenter in Augustinum, & in SS. Pontifices ac Patres, qui tam mirificè doctrinam Augustini commendarunt, ab erroreque immunem declararunt. Gelasius verò, cum Romano Concilio, de S. Augustino non loquitur, sed de iis quos Hieronymus de errore, zelo fidei & religionis, reprehendit; Augustinum verò Hieronymus in scriptis illis zelo fidei & religionis non reprehendit.

Objicies 7°: Nequidem in materia de Gratia autoritatem per omnia infallibilem Augustino tribuit Ecclesia; cum Cælestinus Papa in epist. ad Episc. Gall. c. 13. dicat: *Profundiores difficultioresque intercurrentium questionum partes, quas latius pertractarunt, qui hæreticis restue-*

runt, sicut non aulemus contemnere, ita non necesse habemus astruere: quia ad constituendam Dei Gratiā... sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolica Sedis nos scripta docuerunt.

Respondeo 1°. Cælestinum ibi non tangere ullas Augustini de Gratiā sententias, quas Augustinus ipse, velut Catholicæ fidei dogmata, adversus Pelagianos & Semipelagianos constantèr asseruit; si quas enim hujusmodi sententias opinione liberas Pontifex censuisset, eo ipso censuisset Augustinum in iis modum necessarium excessisse, velut fidei & Ecclesiæ dogma asserendo, quod fidei & Ecclesiæ dogma non esset; cum tamen Semipelagianorum audaciam idem sanctissimus Pontifex reprehenderit, quod Augustino, tamquam necessarium modum excesserit, obloquerentur. 2°. Summos Pontifices, Cælestini successores, S. Augustini de Gratiā doctrinam, contra hæreticos constantèr ab ipso propugnata, universim & indistinctè probasse. 3°. Cælestinum per profundiores difficilioresque partes intercurrentium questionum, eas non intellexisse, quæ per se & directè spectant ad defensionem Gratiæ, controversialque inter ipsum, Pelagianosque ac Semipelagianos agitata; sed quas idèo Pontifex intercurrentes vocat, quia ex occasione dumtaxat controversialiarum illarum Augustinus tractavit, quas latius quidem pertractavit, multisque & variis rationibus agitavit, sed de iis vix quidquam definit. Cujusmodi sunt istæ?

*Quomodo traducatur peccatum originale? Quæ sit natura concupiscentiæ? Quenam anima origo? Et similes. Quas, quia Augustinus solum disputativè pertractavit, non omninò definitivè; non putavit Pontifex definiendas: quia non putavit omnibus scitu necessarias. Videatur Augustinus de dono Persev. c. 11. dicens: *Questiones operosissimas incidentes enucleatè solvere nolui, &c.**

157 Objicies 8°. Dum Hormisdas Papa dicit, Ecclesiam in materia Gratiæ, sequi & servare doctrinam Augustini, id intelligendum non est absolute, sed limitatè ad sola puncta fidei, in quibus Faustus (contra quem ibi agit) ab Augustino dissidebat. Et idem est de aliis hujusmodi aliorum Pontificum approbationibus, quos ita intelligendos subjecta indicat materia, de qua agunt. Siquidem *intelligentia dictorum, ex causis assumenda est dicendi c. 6. de verb. signif.* In hac objectione multum confidit Nicolaus Du Bois in tota sua questione Theologica de autoritate S. Augustini.

Respondeo, prorsus negando, subintelligendam limitationem illam, quam nec SS. Pontificum verba præ se ferunt, nec subjecta materia evincit. Eo namque modo Pontifices per generalem Augustini commendationem, approbationemque, redarguunt impugnatores illius in casu particulari, quo per rationem vel regulam generalem in sacris Canonibus plerumque resolvunt casum particularem. Quo etiam Apostolus Rom. 14. dicens: *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, Augustino teste 4. con-

tra Julianum 3. *peccati speciem de qua agebatur* (de cibis utique) *generali voluit probare sententiā.* Quemadmodum ergo, ob regulam juris objectam, *intelligentia dictorum, &c.* non licet generalem sententiam hanc, vel regulam, restringere ad solum casum particularem; sic non licet generalem approbationem commendationemque doctrinæ S. Augustini, in generalibus Hormisdæ, vel aliorum SS. Pontificum verbis expressam, restringere ad solum particularem materiam fidei, in qua ibi Faustus arguitur. Maximè cum certissimum sit, approbationem illam à SS. Pontificibus intellectam non fuisse cum illa limitatione; ut patet ex eo quod Joannes II. in epist. ad Anianum, aliosque Senatores, generali illa approbatione prorsus alia in materia utatur, agendo utique in particulari contra Nestorianos. *S. Augustinus* (inquit.) *cujus doctrinam secundum Prædecessorum meorum statuta, Romana sequitur & servat Ecclesia, in l. 11. de Civit. Dei, sic dicit: Credimus... quod Pater genuerit Verbum, &c.* An quia hic Pontifex generali illa Augustini commendatione, utitur in materia particulari contra Nestorianos, licet eam restringere ad materiam istam particularem? certum est quod non. Intelligentia itaque dictorum, sic assumenda est ex causa materiali dicendi, ut ad materiam illam non debeat nec possit semper limitari; sed tunc solum, cum causa materialis dicendi est causa unica & æquata dicti. Quod in præsentibus non accidit.

Objicies 9°. Alleganti auctoritatem Augustini, idem potest responderi, quod ipse l. 2. contra Cresconium 32. respondit alleganti auctoritatem Cypriani: *Ambrosiate non teneor, quia literas Cypriani non ut Canonicas habeo.* Respondeo quod idem responderi possit, si casus similis accideret, si utique Ecclesia contra Augustinum sentiret, uti contra Cyprianum sentisse patet ex eo quod Augustinus ibi subjungit: *Non accipio, inquam, quod de baptizandis hæreticis & schismaticis B. Cyprianus sensit; quia hoc Ecclesia non accipit.*

Objicies 10°. Ipsemet Augustinus in epist. ad Marcellinum de se ingenuè confitetur: *Si me talem asseritis... ut me nusquam Scriptorum meorum errasse dicatis, frustra laboratis, non bonam causam suscipitis.*

Respondeo Augustinum 1°. hoc non dixisse de scriptis suis finaliter retractatis, sed de operibus suis secundum quod aliquando scripta fuerunt, & de scriptis suis absolute spectatis, non secundum quod substant SS. Pontificum, Conciliorum & Patrum approbationi, quæ consecrata sunt, tamquam scripta præcipui Ecclesiæ Doctoris, ab omni erroris suspitione aliena, irrefragabiliaque sensu dicto n. 154. 2°. Id non dixisse de iis quæ contra Pelagianos scripsit; nec de iis suum illud dictum intellexisse, satis colligitur ex eo quod, ea in materia nihil, prout in aliis, retractavit.

Objicies ultimò: Augustinus, impugnando Pelagianos, ardore disputationis, subinde plus

plus dixit quam dicere debuit. Respondeo hoc perinde esse, ac dicere (cum Semipelagianis) quod disputando contra ipsos, necessarium excesserit modum; quod; ut præsumptuosum, Cælestinus Papa redarguit supra n. 129. Nec certè aliò tendunt hujusmodi dicta, nisi ad extenuandam æstimationem Augustinianæ doctrinæ, tantoperè ab Ecclesiâ commendatæ. Quapropter, Gregorius XIII. Cælestinum imitatus, Scriptori cuidam, invecundiùs adversus Augustinum agenti, pluraque ejus generis pollicenti, silentium indixit, atque à scribendo in posterum abstinere jussit, prout à teste fide digno se accepisse refert Facultas Lovaniensis in Justific. censuræ suæ parte altera pag. 256. Edit. Paris. anni 1641. addens se justam ob causam parere nomini Scriptoris istius.

CAPUT XIX.

Sanctorum Augustini & Aquinatis dogmata nullo in puncto contraria sunt Decretis SS. Pontificum.

161. Inter Augustinianæ doctrinæ depressores, sunt qui eximiam S. Augustini extenuare conantur autoritatem, plures ex damnatis in Bajo (ut vulgò fertur) propositionibus ipsi attingendo, hanc v.g. *Omnia infidelium opera, imò omnia peccatorum opera, sunt peccata.* Cujus Authores Augustinum & Prosperum facit Maldonatus in c. 6. Matih. v. 18. cujus specialem hac de re aberrationem, dum infra suo sumus ostensuri loco, contenti hic erimus, generalibus argumentis evincere, duorum illorum Sanctorum dogmata nullo in puncto contraria esse Decretis SS. Pontificum.
162. Id igitur efficaciter ostendo. Quia si aliquo in puncto contraria forent Decretis SS. Pontificum, maximè quia aliquæ alterutrius S. Doctoris sententiæ damnatæ forent per Bullam Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. contra Bajum, vel per Bullam Innocentii X. & Alexandri VII. contra Jansenium. Atqui certissimum est, nullas, sive Augustini, sive Aquinatis sententiæ, per Bullas istas esse damnatas. Ergo, Major est illud ipsissimum quod adversarii præterdunt. Minor probatur 1°. ex tot tamque mitificis elogis, quibus SS. Pontifices, Patres, imò Catholicus Orbis universus, doctrinam utriusque S. Doctoris non modò consecrarunt, sed & integerrimam, sanissimam, purissimam, inconcussam, tutissimam, atque ab omni specie erroris alienissimam, absque ulla exceptione vel limitatione declararunt. Quæ profectò elogia ficta essent, ac mendacia, si alterutrius doctrina aliqua ex parte damnata foret per Bullas suprædictas. Illaque præsertim elogia ficta essent ac falsa, quibus Alexander VII. Clemens XI. & Innocentius XI. post omnes illas contra Bajum & Jansenium Bullas, traditam ab utroque doctrinam commendarunt.
163. Quippe falsum imprimis foret elogium istud Alexandri VII. in Brevi ad Facultatem Lovaniensem de die 7. Augusti 1660. *Non dubitamus quin... præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum, Augustini & Thoma, inconcussa tutissimaque dogmata sequi semper, ac impensè revereri velitis. Quorum profectò sanctissimorum virorum penes Catholicos universos, ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, novi præconi commendatione plane non egent. Ibi namque Pontifex simpliciter & sine restrictione inconcussa tutissimaque pronuntiat utriusque dogmata. Non forent autem simpliciter, & sine restrictione talia, si forent in aliquo per Bullas suprædictas condemnata.*

Falsum quoque esset, quod de eodem Augustino Clemens X. in Bulla Augustinianis data anno 1671. pronuntiat: *Eximia, omnisque humana laudis præconium longè supergressa S. Augustini... Ecclesiæ Doctoris præcellentissimi (qui Spiritus Dei plenus, hæresum, errorumque tenebras, tamquam fulgentissimum christiana eruditionis jubar, profundissimis simulque sole clarioribus scriptis profligavit...)* decora grato devotoque memis affectu recolentes, &c. Sicut & illud Innocentii in Bulla data anno 1677. pro festivando in Regnis Hispaniarum S. Augustini die: *Optimus ille Magister... Ecclesiam Dei editus ad orthodoxæ fidei defensionem, sacræque doctrinæ elucidationem, vitæque & morum ex Christi institutione formandorum (nota bene) instructionem, tot clarissimis atque irrefragabilibus scriptis longè latèque illustravit, illustrareque hodie non cessat, &c.* Neque enim Augustini scripta, absque exceptione ulla, verè dicerentur *sole clariora, nec irrefragabilia*, si in aliquo, vel aliquibus punctis; damnatarum in Bajo vel Jansenio propositionum fuligine infuscata, obtenebrataque forent.

Falsum denique esset, quod de eo Cælestinus Papa in epist. ad Episc. Galliæ prædicavit, quod utique eum *numquam sinistra suspicionis rumor aspersit.* Aliaque hujusmodi, quæ Romani Pontifices de ipso magnificè dixerunt. Ne fas est autem, nedum credere, sed & suspicari Ecclesiam, summosque Pontifices falsis ac confictis elogis Augustini Thomæque doctrinam commendate voluisse.

Probatum minor 2°. Quod enim attinet ad Bullam Innocentii X. & Alexandri VII. ipsemet Innocentius X. die 13. Junii 1653. id declaravit, ut patet ex epistola Legati Regis Christianissimi ad Dominum Comitem de Brienne, eidem Regi ab intimis secretis, datâ Romæ 16. ejusdem mensis & anni, cujus verba exhibentur infra Proleg. 6. n. 55.

Sed & in Congregatione Generali S. Inquisitionis die 23. Aprilis 1654. idem Pontifex rursus declaravit, se (non obstante suâ contra Jansenium Constitutione) quæstionem de auxiliis, seu celebrem de Gratia per se efficaci controversiam eò in statu relinquere, in quo erat sub Paulo V. & Urbano VIII. utpotè quorum decreta hac de re voluit ibi observari. At verò "Paulus V. Romanus Pontifex de gravi illa ac molesta controversia, de auxiliis"

divinæ Gratiæ, & libero arbitrio (quam inter Religiosos Prædicatores, & Societatis Jesu, sub Clemente agitatum inuimus) quibus ipse Paulus cum cæteris Cardinalibus illius Congregationis semper interfuerat, conticescere iussit, sanxitque postmodum, ut utrisque, dum aliud decernatur, liberum esset, suam sententiam in scholis modestè tueri, sed sine damnatione alterius partis.

168 Præterea Alexander VII. in Brevi ad Episc. Gall. directo 29. Junii 1663. eandem doctrinam de Gratia per se efficaci sanam declaravit: cum enim Illustriss. D. Gilbertus de Choiseul, tunc Convenarum, postea Tornacensium Episcopus, ad ipsum quinque misisset articulos, quibus Gratia per se efficax, illiusque ad bene agendum (ultra sufficientem) necessitas, secundum Augustini & Aquinatis, communemque utriusque Discipulorum doctrinam, defendebatur: gratulatus est Pontifex de sana eorumdem articulorum doctrina, Episcopisque Galliarum testificatus est gaudium suum, quod Gratiam taliter explicatam propugnantes, suo exemplo, consilio & operâ, ad saniorum doctrinam induxissent alios apud S. Sedem delatos, tamquam propugnatores quinque articulorum in Jansenio damnatorum, ut videre est apud Gonet to. 1. Clyp. Theol. in Apologia Thomistarum a. 8. ubi profert exemplar memorati Brevis, articulorumque ab Illustriss. Convenarum Episcopo ad Alexandrum VII. transmissorum. Denique S. D. N. Innocentius XII. in Brevi ad Facultatem Lovaniensem de 6. Februarii 1694. Sanctos Augustinum & Thomam aded commendat, ut dicat: *Hos dum Universitas vestra doctrina Duces secuta fuerit, securè pugnabit contra hostes orthodoxæ fidei, in Ecclesia gloriam & adificationem.*

169 Nulla proinde difficultas superesse potest quoad Bullam Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. contra 79. propositiones. Quarum aliqua, nimirum 16. 25. 27. &c. à nonnullis tribuuntur Augustino: eo quod secundum perspicua ejus testimonia, suo loco producenda, sine aliquo, imperfecto saltem, afflatu charitatis generaliter dictæ, seu amoris Dei propter se, nulla sit voluntas usquequaque bona; nulla virtus debitis omnibus, tam ex parte operis, quam ex parte operantis, circumstantiis ornata, nullumque proinde opus undique bonum, sive debitis omnibus circumstantiis vestitum. Ex quo Augustinus insuper conficit, nullum opus usquequaque bonum, debitisque tam ex parte operis, quam ex parte operantis, circumstantiis ornatum, sine Gratia effici posse. Quippe verus Dei propter se amor, ad id necessarius, non ex hominibus, sed ex Deo est, prout Augustinus tam asseveranter tradit, ut aliàs vicisse Pelagianos testetur l. de Gratia & lib. arbit. c. 18. ubi expressè loquens de charitate, sine qua (ut ibidem ait) *quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fit bene; de ea dicit: se non ex Deo (per Gratiam, ut*

contextus manifestat) *sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani: si autem ex Deo, vicimus Pelagianos.* Legatur contextus istius capituli, attendaturque scopus totius illius operis, & liquidò apparebit, verborum hunc esse sensum: charitas, ad omne opus usquequaque bonum necessaria, si non necessariò sit ex Deo per Gratiam, sed esse possit ex hominibus per solas naturæ vires, vicerunt Pelagiani: si autem necessariò est ex Deo per Gratiam, & non possit esse ex hominibus per solas naturæ vires, vicimus Pelagianos.

Hinc patet Augustinum in eo quod nullum opus usquequaque bonum esse queat sine aliquo Dei propter se amore, isque ex Deo sit per Gratiam, nec esse possit ex hominibus per naturam; in duobus, inquam, principiis istis fundasse suam contra Pelagianos doctrinam, de necessitate Gratiæ ad omnes & singulos ejusmodi actus, prout suo loco fusiùs ostensuri sumus. Reverà namque duobus illis principiis subvertit tres capitales Pelagianorum errores, ostenditque 1°. absolutam Gratiæ necessitatem ad bene operandum: 2°. per consequens nullum esse meritum, nisi ex Gratia, quam proinde nulla præcedunt merita: 3°. veram Christi Gratiam non esse liberum arbitrium, neque legem atque doctrinam, neque solam internam intellectuùs illuminationem, sed charitatis inspirationem. Quæ tribus capitalibus erroribus ipsorum diametraliter adversantur.

At vel hinc apertè conficitur, in nulla ex damnatis illis 79. propositionibus, damnata esse duo illa Augustini principia, nec proinde damnatam esse doctrinam ejusdem num. 170. relatam, innumeris testimoniis ipsius perspicuè in sequentibus comprobendam. Asserta namque ab Augustino contra Pelagianos de Gratia, Gratiæque necessitate doctrina, in erroris, seu damnata per Ecclesiam doctrinæ suspicionem adduci non potest sine Ecclesiæ injuria, & sine manifesto viginti & amplius SS. Pontificum contemptu, ut constat ex dictis à num. 25. ad 34. *Nihil enim ita admirabilem & suspiciendum Ecclesiæ reddidit Augustinum, quam de Gratia doctrina,* inquit Suarez to. 7. de Gratia Prolegom. 6. c. 6.

Hæc est enim illa doctrina, quam SS. Pontifices ita probavere, ut ad eam fideles remitterent, ex ipsa intellecturos, quid Catholica sequatur & asseveret Ecclesia, ut vidimus n. 129. Hæc est illa doctrina, ex qua Bonifacius Papa, tameris doctissimus, *adversus Pelagianorum libros responsa poscebat,* ut vidimus n. 126. Hæc est illa doctrina, ex qua ipsamet Concilia suos de Gratia & libero arbitrio Canones verbotenus excerpterunt, ut vidimus n. 128.

Hæc est illa doctrina, cujus ductu Catholica acies tam gloriosam de Pelagianis ac Semipelagianis victoriam reportavit, ut vidimus n. 126. ita ut divina providentia, sicut contra Valentinianos & Gnosticos, Hieronymum: contra Artianos, Athanasium & Hilarium: con-

tra Nestorianos Cyrillum nostrum Alexandrinum : contra Eutychianos , Leonem Papam : sic contra Pelagianos ac Semipelagianos elegit suscitavitque Augustinum. Cujus proinde adversus ipsos doctrinam (maxime fundamentalem illam , ex qua pendere ipse credidit victoriam) in suspensionem adducere , foret suspectam reddere Augustini , & Ecclesiæ per Augustinum , de Pelagianis Semipelagianisque victoriam. Foret ipsi detrahere mirificam illam approbationem autoritatemque , quam Sedes Apostolica toties illi derulit. Foret Ecclesiam ipsam nimia credulitatis arguere , tamquam quæ ,, immeritò tam fidenter iudicium ejus in hac doctrina fuisset secuta ,, inquit Suarez ubi supra. Foret suscitare propositiones ab Hispanica Inquisitione damnatas : *Augustini quedam dogmata ab Apostolica Sede in terminis damnata sunt. Si triumphus Ecclesiæ de Pelagianis niteretur posterioribus Augustini scriptis , immeritò de eis illa triumphasset. Volentem sustinere partes Juliani , non posse Augustini rationibus convinci , &c.* Foret denique falsitatis ac mendacitatis arguere magnifica de doctrina ipsius elogium Cælestini Papæ , Alexandri VII. Clementis X. & Innocentii XI. n. 164. 165. & 166. recensita. Quod absit omnino.

174 Et confirmatur 1°. Quia sanctissimam Augustini doctrinam n. 170. propositam , in damnatorum illorum articulorum suspensionem adducere , foret omnes ferè Patres , qui , post ipsum , sapientiâ suâ Dei Ecclesiam illustrarunt , de eadem damnatione suspectos reddere. In illa quippe doctrina Augustinus Sectatores habuit omnes ferè Patres , qui post ipsum floruerunt , non solum utique Hilarium , Prosperum , Fulgentium , Mamercum , Sidonium , Avitum , Joannem Antiochenum , Orosium , Cæsarium , V. Bedam , Petrum Diaconum , Venantium , Anselmum (Augustini Discipulos) verum etiam Gregorium Magnum , Leonem , Bernardum , aliosque communiter Patres , imò & Concilia Arausicanum , & Milevitanum , prout in sequentibus ostendemus : ita ut illa Augustini doctrina , non jam privati Doctoris , sed communis SS. Patrum , imò communis Ecclesiæ doctrina meritò videri possit. Communem autem Ecclesiæ , vel SS. Patrum doctrinam , in suspensionem damnationis sapiens non adducet.

175 Confirmatur 2°. Quia Ecclesiæ Romanæ consuetudo non est , veterum ac præcipuorum Ecclesiæ Patrum dogmata convellere , sed stabilire : incredibile ergo est , nec (sine expressa ipsius declaratione) presumendum , quòd convellere voluerit dogmata tanti Doctoris , quem *in præcipuum Ecclesiæ lumen* , principalemque Christiani Orbis post Apostolos Magistrum , Pontifices & Patres communiter omnes semper commendaverunt , cuius & doctrinam toties & tam mirificè approbarunt. Quid enim dicerent hæretici , si Ecclesiæ Romana , post tot & tam solemnes approbationes , tamque mirificas commendationes Augustinianæ doctrinæ , ipsam aliqua ex parte damnasset , docerique prohibuisset ? hinc certè campum haberent apertum , amplamque occasionem resumendi vires , doctrinalesque Ecclesiæ sententias irridendi ; utpote quæ toties simpliciter , & absque restrictione , tam magnificè susceperunt commendassetque doctrinam , quam postmodum , velut hæreticam , erroneam , vel scandalosam condemnasset. Hanc rationem allegat Felix Papa epist. 1. dicens : *Cunctis hæresibus... resumendi vires , atque in usus pristinos redeundi , latus campus aperitur , si semel quod à Majoribus nostris est dispositum , qualibet occasione pulsatur.* Allegat & Hilarius in lib. de Synodis : *Non damnemus Patres , ne animemus hæreticos ; ne , dum hæresim expellimus , hæresim nutriamus.* Unde cum Vigilius Papa , in sua Constitutione adversus Theodorum Cæsariensem to. 4. Conciliorum , sexaginta circiter propositiones ipsius condemnasset , subjunxit : *Hic igitur competenter & per orthodoxæ fidei regulas Apostolica sententia autoritate damnatis , constituimus , ut ex omnibus istis... nulla injuriandi præcedentes Patres , vel Doctores Ecclesiæ , præbeatur occasio : anathematizantes omnem. 1. qui Patribus & Doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex supra scriptis impietatibus quodammodo adscribere , vel irrogare voluerit.*

Confirmatur 3°. Quia plures Pontifices testificati sunt , se per decreta sua nullum Augustini doctrinæ præjudicium inferri voluisse , ut constat partim ex dictis n. 167. partim ex jurato testimonio Synnichi Doctoris Lovanienfis , quo coram Waltero Vander Waterfort , Notario publico , & duobus testibus ad id vocatis , in forma authentica 22. Februarii 1647. Lovanii in Majori Collegio , testificatus est : “ quòd in audientia , quam à felicis recordationis Urbano VIII. summo Pontifice obtinuit die 26. Novembris 1643. sub horam notam antemeridianam , idem sanctissimus Dominus Urbanus vivæ vocis oraculo dixerit ipsi Domino comparenti (Synnichio) præsentibus clarissimo D. Cornelio Papio , & Venerabili Domino Petro Vercaneren , tria sequentia. Primò se per Bullam , seu Constitutionem suam , occasione libri D. Jansenii Episcopi Iprensis... non aliud intendisse , quàm confirmare Bullam Pii V. & Gregorii XIII. pridem confirmatam... Tertiò , non fuisse intentionis suæ , per Bullam illam procreare ullum præjudicium doctrinæ B. Augustini , & eos , qui contrarium asserere præsumerent , compescendos esse.

Confirmatur 4°. Quia nequam hac de re dubitationem tres nominati Pontifices Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. relinquerent , in Bulla sua expressè addiderunt , nonnullas ex propositionibus illis aliquo pacto sustineri posse ; dum clausulam hanc adjecerunt : *quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent ; nec id ad solum improprium sensum restrinxerunt , sed simpliciter dixerunt , absque additamento hujus vel similis clausulæ : improprie , in significatione minus propria , &c. At-*

177

tentis verò præmissis, nihil rationabilius dici potest, quam declarationem istam à SS. Pontificibus idè adjectam fuisse, ne quis Augustini doctrinam, vel probatorum ab Ecclesia Patrum, maximè præcipuorum Ecclesiæ Doctorum, per Bullam illam aliqua ex parte damnatam existimaret; sed ut sapiens quisque concluderet, saltem eas aliquo pacto sustineri posse, quæ præcipuos Ecclesiæ Patres, sanctosque Doctores, habent fidei iussos, maximè Augustinum, inter ipsos præcipuum.

CAPUT XX.

De Augustini doctrina non bene sentiunt, nec reverenter loquuntur, qui dicunt, ei ad litteram non insistendum, utpote qua haud minus obscura sit, nec varios diversosque sensus minus admittat, quam ipsamet Scriptura sacra.

178 **H**oc utique, cum Annato, plerique alii contendunt Molinista, idèdque Augustini doctrinam, quàmlibet perspicuis verbis expressam, in sensus suos contra litteram oborto collo trahunt. Sed perperam. Tum quia hæreticis per hoc exemplo sunt, SS. Doctorum testimonia, quàmlibet perspicua, contra litteræ expressionem, in sensus suos trahendi, eludendi, inefficaciaque atque inutilia reddendi, ad eruendam ex iis traditionem, veramque Scripturæ divinæ intelligentiam. Tum quia Augustinus à SS. Pontificibus & Conciliis, vocatur clarissimum Ecclesiæ lumen, sol Ecclesiæ, &c. cujus luminosa claritate, eadem Concilia & Pontifices, uti sunt ad Scripturam exponendam, dissipandasque obscuritates ac tenebras, ex Pelagianæ hæreseos reliquiis Catholicorum quorundam Episcoporum mentibus offusas. Augustinique expressiones adèd claras, adèd expressas, adèd exactas, proprias & decisivas Ecclesiæ censuit, ut clariores, expressiores, exactiores non invenerit ad concinandos plerisque Canones suos.

179 Denique pro clara divinæ Scripturæ intelligentia, ad Augustini, aliorumque SS. Doctorum expositionem, contra hæreticorum errores semper recurrit, dumque duas inter partes circa Scripturæ intelligentiam controversa fuit, verum sensum ipsius ex Sanctorum traditione petendam semper docuit, semperque recurrit ad sensum in Ecclesia primitiva receptum, in qua Scripturarum Apostolicarum vera intelligentia ab Apostolis vivâ voce tradita fuit discipulis ipsorum, & à discipulis ad eorum successores, quasi de manu in manum transmissa fuit; methodumque istam semper Concilia tenuerunt, Orthodoxi semper approbarunt, soli hæretici recusarunt. Perniciosè ergo dicitur, sanctorum Doctorum expositiones perinde obscuras esse, atque Scripturam ipsam quam exposuerunt; aliàs inutilis fuisset expositio ipsorum. Cum obscurum per æquè obscurum non bene exponatur.

180 Et idèd licèt Canonici Scriptores, ad exer-

endas & eliminandas quodammodo mentes legentium; & ad rumpenda fastidia, atque acienda studia discere volentium. ruiti & salubri obfcuritate sensum Spiritus Sancti obvolverint; sic tamen illi locuti sunt, ut posteriores, qui eos rectè intelligerent, & exponerent, alteram gratiam, disparè quidem, verum tamen subsequenter, in Dei Ecclesia reperirent. Non ergo expositores eorum ita loqui debent, ut tamquam se ipsi exponendos simili auctoritate præponant, sed in omnibus sermonibus suis primitus ac maximè ut intelligantur elaborent. Augustinus de doct. christ. l. 4. c. 8.

Sanctorum ergo Doctorum labor & studium semper in eo fuit, ut divinam Scripturam clarè atque evidenter exponerent, Cujus evidentia diligens appetitus aliquando negligit verba cultiora, neque curat quid bene sonet, ne verbum obscurum sit vel ambiguum. Ibidem c. 8.

Hanc igitur regulam à se traditam haud dubiè secutus est Augustinus, & idèd S. Prudentius, Trecentis Episcopus, contra Joannem Scotum, clarissima Augustini testimonia confictis à se glossis obscurare atque eludere prætententem, sic scribit de Prædestin. c. 11. n. 2. *Quis non horreat hanc tue perversitatis amenitiam, ut Orthodoxos tractatores sanctarum Patrum, quibus omninò studiis fuit, abstrusa aperire, clausa referare, figurata explanare, obscura elucidare, dicat vel ea non intellexisse, vel invide suppressisse? Quomòdò in suis literis atque explanationibus figurata locutionis modo uterentur, qui ad hoc ipsum easdem expositiones susceperunt, ut omnes figuratas locutiones apertis distinctionibus expendant?*

CAPUT XXI.

Ratio cur nonnullis Recentioribus paradoxa videantur propositiones quedam, in Augustino aliisque probatis Ecclesiæ Patribus certissima.

Audiendus hac de re Albertus Pighius L. 18; 6. Hierarch. Eccles. c. 4. "Paradoxa ut videantur pleraque, quæ ex Theologicis illis principiis (Scripturæ & Patribus) alioquin sunt evidentissima, fecit sacrarum Litterarum, & Ecclesiasticæ illius antiquitatis, Orthodoxorumque Patrum, qui jam diù regnavit, neglectus, & recepta pro illis profana quedam ex suo tradendi, definiendique temeritas, quæ humanis potius ratiunculis, quàm solidis germanicis Theologiæ principiis, omnia expediuntur, ad visæque rationis trutinam, non ad christianas inveniendæ Theologiæ veritatis regulas omnia libratur. Unde cum ignis fatuus malefuadæ rationis humanæ, fingens laborem in præcepto, ipsi nimium innitentibus facile illudat; facile fit, quòd incauti sequaces illius tenebras pro luce, & pro tenebris lucem accipiant, ipsique proinde insolitum videatur & paradoxum, quod aliis, germanos Theologiæ fontes consulentibus, sectantibusque, in iis apparet fundatissimum.

CAPUT XXII.

Ratio multiplex cur eadem propositiones ab indulgentioribus Recentioribus Bajanisimi vel Jansenisimi (licet immerito & calumniose) insimulentur?

- 184 **R**atio prima ex dictis Prolegom. 2. c. 9. est adhaesio nimia ad proprias opiniones, vel sodalitati sui, quâ fit, ut, etiam in rebus inter Catholicos adhuc controversis, nec adhuc ab Ecclesia determinatis, nihil verum, nihil orthodoxum existiment, nisi quod ipsi scribunt & docent, vel à magistris suis acceperunt.
- 185 **S**ecunda ratio, est neglectus SS. Patrum, ut vidimus capite præcedenti. Venerandæ quippe antiquitatis neglectus facit, ut plerique damnent, quod ob animi præoccupationem non satis intelligunt, atque, ut alibi dixi, idèd caligare putant oculos aliorum, quia caligant oculi ipsorum; idèd alios errare putant, quia ipsimet errant; idèd alios novitatem objiciunt, quia ipsimet novitatem; idèd alios Rigoristas appellant, quia doctrina ipsorum laxa est, prout Eminentiſſimus Aguius sapienter observavit.
- 186 **T**ertia ratio est, ut hoc artificio imperitis, atque in doctrina Patrum minimè versatis, propositiones illas invidias reddant.
- 187 **Q**uarta, ut earumdem propositionum assertores odiosos reddendo, suas ipsi opiniones liberius possint (depressâ eorum auctoritate) diffundere, nec cogantur argumentis ipsorum respondere, quibus se vident difficulter posse satisfacere.
- 188 **Q**uinta, ut à se amoliantur laxatæ disciplinæ notam, ad seque populi trahant plausum: quia nimirum exaltari se putant, alios deprimendo. Sed eos redarguit Hieronymus epist. ad Demetriad. dicens: quòd *vilium hominum est, & suam laudem quærentium, alios viles facere, quia alterius vituperatione laudari se putant: & quia suo merito placeat non possunt, placere volunt comparatione peiorum.* Idèd non debet, ob liberiores hujusmodi maledicentias, præjudicatarum amor opinionum invalescere contra doctrinam Sanctorum. Nec debent, qui zelum Dei & veritatis habent, ab incepto desistere, dum pungi se vident stimulis contumeliæ. Neque enim SS. Patres abjecerunt veritatis patrocinium, propter similes maledicentias hæreticorum; quorum proprium semper fuit, Doctores orthodoxos velut hæreticos traducere, quo liberius possent errores suos disseminare. Nec novum est, doctrinam catholicam ab inimicis hæresim vocari, cum vel ipsum Apostolum Judæi apud Felicem Præsidentem accusarint tamquam *authorem seditionis sectæ Nazæeorum*, quam & hæresim appellabant. Idque idèd, quia mortuorum resurrectionem, justorumque & iniquorum finale judicium prædicabat, ut videre est Act. 24. Sed ab ea prædicatione non idèd destitit; uti

nec Augustinus a sua de Prædestinatione & Gratiâ doctrinâ, propter hæreseos notam ipsi à Semipelagianis inultam. Nec ignotum est, laxiorum, nuperque ab Alexandro VII. & Innocentio XI. proscriptarum opinionum patronos, simili artificio conatos fucum lectoribus & auditoribus suis facere, quo meliora sapientium, laxiorique ipsorum Ethicæ resistantium, tametsi integerrimorum, odiosam redderent doctrinam, & à se amolirentur laxatæ disciplinæ notam. Legatur Caramuel in Apologemate contra Illustriss. Fagnanum, ubi integerrimo sapientissimoque huic viro sæpius objicit Jansenismum, pro eo quòd ad caput *ne imitari* de Constitut. liberio rem confutavit Probabilissimum. Legatur & Casuistarum Apologia, cujus Author laxitatum suarum oppugnantibus passim inurit Jansenismi notam. Sed infelici successu, qui paruit ex laxitatum ab ipsis assertarum Apostolicâ damnatione, decretisque Alexandri VII. quibus & Casuistarum Apologiam, & Caramuelis Apologema confixit. Legatur denique Memoriale Catholico Regi anno 1698. præsentatum, à Generali Inquisitione Hispanica, deinde à Romana proscriptum, quòd eo primarii viri injuriosè traducerentur ut Jansenistæ. Idèd noviores Casuistas, in improperando Bajanismo & Jansenismo nimis faciles, irridens Cardinalis Aguius in Præfat. to. 1. Concil. Hispan. n. 37. post allatam sententiam quamdam Bellarmini; *Exeat* (inquit) *nunc aliquis Recentiorum quorundam, & propterea Bellarminum Jansenismi aut Bajanisimi arguat. Hanc enim notam, ex eodem doctrinæ morum severioris capite, inure et ausi sunt nonnulli plurimis alius Catholicissimis Episcopis, Prælati, Doctoribus & Scripioribus, licet nullo fermento hæreseos, vel doctrinæ erroneæ aspersis, & palam rejicientibus illas quinque famulas Theſes, ab Innocentio X. & Alexandro VII. fulguratas, atque in us Illustrissimo Fagnano, quo neminem in sacris Canonibus doctorem, aut celebriorem aetas nostra vidit. Sed calumnia hujusmodi, dum linguariorum oribus quorundam injecto coerceri nequit, contemptu aut risu exhibenda erit, juxta illud veteris adversus convitia injuriosa: spreta exoleſcunt.*

Immeritò ergo, & imperitè, calumniosèque 189 de Bajanismo vel Jansenismo notantur propositiones, quæ Augustinum vel Aquinatem, aliove probatos Ecclesiæ Patres habent fidei iustos, quasque proinde certissimum est (ex dictis c. 19.) nihil habere in Bajo vel Jansenio damnatum, sed probatam ab Ecclesia doctrinam: sive eandem Bajus quoque vel Jansenius asseruerit, sive non. Cum sola illa doctrina notari possit ut Bajana vel Janseniana, quæ est in Bajo vel Jansenio damnata. Nec omne quod Bajus vel Jansenius asseruit, Bajanum sit vel Jansenianum; sed illud solùm, quod in ipsis est damnatum: sicut non omne quod Pelagius, Lutherus, Calvinus dixit, Pelagianum est, Lutheranum, Calvinianum; cum certissimum sit nullius hæretici, imò ne Diaboli quidem,

dicta omnia esse falsa, sed hæreticum quemque, sicut & Diabolum, falsis vera permiscere. Propter quod Augustinus l. 2. de nuptiis & concupisc. c. 3. ait: *liberum in hominibus esse arbitrium, & Deum esse nascentium conditionem, utriusque dicimus: non hinc estis Cælestiani & Pelagiani.* Et S. Thomas 1. 2. q. 109. a. 1. ad 1. *Omne verum, à quocumque dicatur, est à Spiritu Sancto.* Idem etiam doctissimus piissimusque Contenson to. 3. dissert. 6. c. 1. sapienter monet: „ iniquum esse, & planè tyrannicum, velle aliquem Authorem, ob aliquot propositiones damnatum, in aliis omnibus reprobare, damnatarumque propositionum reos asserere, qui, in aliis illæis intactisque propositionibus, cum ipso consentiunt. Certè si juxta Patres licet veritates in libris Gentilium, velut in stercore gemmas lucentes, tanquam ab injustis possessoribus extorquere... Si, teste Augustino l. 3. qq. Evangel. c. 4. *nulla falsa doctrina est, que non aliqua vera immisceat.* Si ipsis hæreticis d: suo schismate gloriantibus, applicat idem Pater illud Davidicum: *quoniam in multis erant mecum.* Cur non licebit cum Authore, aliàs Catholico, gravi & erudito, tamen per incogitantiam in nonnullis sine pertinacia lapsis, & Sedis Apostolicæ devotissimo, quidquam habere communis? cum non ex hominibus fides, sed ex fide homines judicandi sint. Aliàs suspecta foret fides Trinitatis, quia eam Calvinus tuteatur; suspecta realis Christi in Eucharistia præsentia, quia illam Lutherus non est inficiatus.

190 A similibus proinde improperiis, tanquam à veritate, justitia, charitate, Theologica gravitate, modestiaque alienis, sicut & à notandis propositionibus adhuc inter Catholicos hinc inde controversis, sapiens abstinebit juxta Pontificium in virtute S. Obedientiæ præceptum Prolegom. 2. n. 83. relatum, Apostolicasque comminationes ibidem n. 81. productas, maxime cum inimicus sit humani generis, qui, hoc pacto, in Ecclesia Catholica inter filios ipsius seminando zizania, dissolvit charitatis vinculum, suscitatur inter fratres scandalum, animarum impedit profectum: dum quicumque zelum habent Christianæ Ethicæ ad Evangelicas regulas, sanctorumque Patrum doctrinam revocanda, tamen integerrimi, tamen religiosissimi, tamen sapientissimi, tamen à Janensismo alienissimi, traducuntur ut Janensiani, usque aded ut Terillus Anglo-Leodiensis è Societ. Scriptor, Authores omnes negantes licitum usum opinionis minus probabilis, & minus tuta pro libertate, in concursu probabilioris tutiorisque pro lege,

tamen ceruissimè alienos à Janensismo (ut Eminentissimos Cardinales Bona & Aguirium, Fagnanum, Godæum, Mercorum, Gonetum, &c.) traducat ut Janensistas, dum in Præfat. ad suum tractatum bipartitum, de regula morum, ait, sententiam ipsorum, „ *aliam matrem non agnoscere, quàm hæresim Janensianam.* „

Sed & Authore eodem humani generis hoste, tanta facilitate hodie serpit liberior illa maledicentia criminatioque Janensismi, ut notam suspensionemque illius non effugiant sanctissimi viri, quorum & fides sincera, & charitas non ficta, & morum probitas est perspecta. Quod licet jam satis apparuerit in Illustrissimo D. Fagnano (de quo supra) testem tamen ulteriorem produco virum omni exceptione majorem, Dominicum Fernandes Navarrete, Professorem primarium Universitatis S. Thomæ Manilæ, necnon Missionarium Apostolicum magni Regni Sinarum, Provinciaeque S. Rosarii, Ordinis Prædicatorum in aula Madritensi Procuratorem Generalem, ac postea Archiepiscopum S. Dominici, in Opere suo Historico-Politico, Ethico, atque Religioso, Monarchiæ Sinenfis, tr. 2. c. 13. n. 6. ubi sic habet: „ In regno Siam (non dubito quin pro hisce regionibus etiam plurimæ harum rerum probationes suppetant... quia S. Spiritus est sententia, illum persecutionum, laborumque molestias subiturum, qui veraciter se Dei mancipaverit obsequio) sunt aliqui Episcopi Missionarii, cum quibusdam sodalibus Sacerdotibus sæcularibus, cognitæ virtutis, atque rari exempli quoad paupertatem, humilitatem, atque alias materias ædificationis, in officio prædicandi Evangelii inculpabiles, &c.

Nihilominus, propter ipsorum, aliorumque bonum, dedit Deus ipsis æmulos (stimulum satanæ) qui ipsos ita colaphizent, ut non relinquunt pacem, vel uni ex ossibus eorum. Buccinant, buccis concrepantibus, ficitæ virtutis esse homines (ut ipsi soli ad se populum, populique applausum attrahant) eo quod sint Janensistæ, & multa alia similia. Cum super hoc punctum agerem cum Eminentissimo Cardinale Bona (lux perpetua luceat ei) nesciebat ubi pedem figeret, oculoque ad sidera tollens, manibus compositis, dicebat: Esse pauperes, orationes habere, exhortari fideles ut habeant, exemplariter vivere, atque prædicare Evangelico modo, hoc cine est agere Janensistas? O! si omnes, quot sumus homines, essemus tali modo Janensistæ! tunc omnino sanè mundus longè differret ab illo quem modò videmus.